СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 4.37, 21.45, 17.08;
Віцебск — 4.18, 21.44, 17.26;
Магілёў — 4.26, 21.34, 17.08;
Гомель — 4.33, 21.22, 16.49;
Гродна — 4.54, 21.59, 17.05;
Брэст — 5.04, 21.50, 16.46.

МЕСЯЦ:
Апошняя квадра 23 чэрвеня.

ІМЯНІНЫ:
Цімафея, Васіля, Івана, Аляксандра, Антаніны; Ванды, Зянона.

ЗВЯЗДА

23 ЧЭРВЕНЯ 1992 г.
аўторак, № 124 (21902)

• выдаецца са жніўня 1917 г. • БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА • цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

ВІЗІТ СТАНІСЛАВА ШУШКЕВІЧА Ў ПОЛЬШЧУ

23 чэрвеня пачынаецца афіцыяльны візіт у Рэспубліку Польшча Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Станіслава Шушкевіча.

Запланаваны перагаворы кіраўніка парламента Беларусі з прэзідэнтам Польшчы Лехам Валенсам, прэм'ер-міністрам Вальдэмарам Паўлякам, маршалам сейма Веславам Хшаноўскім і маршалам сената Аўгустам Хялкоўскім, польскімі парламентарыямі. Мяркуецца падпісанне міждзяржаўнага дагавора аб добрасуседстве і дружалюбным супрацоўніцтве.

У праграме візіту выступленне Станіслава Шушкевіча ў Кракаўскім універсітэце, наведванне Беласточчыны і сустрэча з прадстаўнікамі беларускай грамадскасці.

У саставе дэлегацыі міністр замежных спраў Беларусі Пётр Краўчанка, мітрапаліт Мінскі і Слуцкі, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі Філарэт, народны пісьменнік Беларусі Васіль Быкаў, старшыня Камісіі па нацыянальнай палітыцы і міжнацыянальных адносінах Вярхоўнага Савета Беларусі Міхаіл Слямнёў, намеснік міністра замежных спраў Уладзімір Сянько, намеснік старшыні парламенцкай Камісіі па адукацыі, культуры і захаванню гістарычнай спадчыны Алег Трусаў і сакратар парламенцкай Камісіі па міжнародных справах і знешнеэканамічных сувязях Валянцін Голубеў.

(БЕЛТА).

КАМЕРЦЫЯ НЕ ЎДАЛАСЯ

ЖЛОБІН. Супрацоўнікі міліцыі спынілі спробу вывезці за межы рэспублікі 9 коней, набытых у раёне. Іх прыдбалі ў мясцовых жыхароў двое мінчан, каб потым перапрадаць у Прыбалтыку. Агульны кошт жывёлы недзе пад паўтараста тысяч рублёў.

Коней канфіскавалі, а арганізатараў гэтай няўдалай камерцыі аштрафавалі на 10 тысяч рублёў кожнага.

ДАГАВОР АБ ЗУСе АДОБРАНЫ

Разгледзеўшы пытанне аб Дагаворы аб звычайных узброеных сілах у Еўропе і ўсведамляючы неабходнасць уступлення ў сілу дагавора аб ЗУСе да 9 ліпеня бягучага года — даты адкрыцця сустрэчы на вышэйшым узроўні ў Хельсінкі, — Прэзідыум Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь адобрыў дагавор аб звычайных узброеных сілах у Еўропе з пратаколамі да яго, які быў падпісаны ў Парыжы 19 лістапада 1990 года. Адначасова адобрана таксама пагадненне аб прынцыпах і парадку прымянення дагавора аб ЗУСе і пратаколы да яго, якое было падпісана ў Ташкенце 15 мая 1992 года.

Прымаючы пастанову аб адабрэнні дагавора, Прэзідыум зыходзіў з таго, што пытанне аб ратыфікацыі гэтых дакументаў, як паведамлялася ўжо, будзе разгледжана на чарговай сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Ад імя Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь усім дзяржавам — удзельніцам Дагавора аб звычайных узброеных сілах у Еўропе будуць накіраваны лісты аб гатоўнасці Беларусі выконваць абавязацельствы, якія вынікаюць з гэтага дагавора, з моманту яго ўступлення ў сілу.

Прэс-служба Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь — БЕЛТА.

Вера, Надзея і Любоў

заўсёды жывуць у сэрцах працаўнікоў аграфірмы «Зара» Баранавіцкага раёна. І гэта дапамагае ім перажываць цяжкія для сельскай гаспадаркі часы.

Што і казаць, цяжкае жыццё цяпер. І ў горадзе, і ў вёсцы. Нестабільнае. Часта зусім непрадказальнае, а таму нават у многім незразумелае. І ўсё ж ёсць на Беларусі прадпрыемствы і гаспадаркі, дзе людзі адчуваюць сябе больш-менш спакойна, надзейна.

Зайздросная атмасфера добрай стабільнасці адчуваецца ў аграфірме «Зара» Баранавіцкага раёна. Пасля нядаўняй камандзіроўкі ў былую сталіцу былога СССР гэты куточак нашай зямлі здаўся мне месцам проста райскім. Падумалася: тут працуюць разумныя, цывілізаваныя людзі. Гэтая гаспадарка магла б па культуры земляробства і наогул па рацыянальнаму вырашэнню сучасных пытанняў, узроўню сваіх працаўнікоў паспрачацца з многімі ўзорнымі багатымі фермерскімі гаспадаркамі Захаду.

Даўно марылі жыхары вёсак Пагорнае, Яжоны, Добры Бор палепшыць неўрадлівыя пясчаныя і балоцістыя землі, за якія пры Польшчы нават падатак не плацілі. Але справа зрушылася з месца толькі пасля таго, як гаспадарку ўзначаліў таленавіты чалавек (менавіта так называюць яго калгаснікі)— Леанід Фядонавіч КАВАЛЁЎ. І як часта ў нас бывала і бывае цяпер—талент не ўзлюбілі ў вышэйшых інстанцыях, прадстаўнікі якіх патрабавалі «не высоўвацца», выконваць толькі іх загады. Колькі вымоў, колькі пагроз давялося пачуць Леаніду Фядонавічу, калі ён імкнуўся наладзіць у гаспадарцы перапрацоўчую вытворчасць (мяса, малака, грыбоў, лекавых раслін і чаю, агародніны і садавіны). Мы гаворым, што ад поля да прылаўка губляецца да 40 працэнтаў прадукцыі, але мала рабілі і робім для таго, каб захаваць яе ўсю. У гэтай жа гаспадарцы даўно зразумелі, што трэба не толькі абмяркоўваць праблемы, але і вырашаць іх. У той час добрую падтрымку, у першую чаргу маральную, неўтаймоўны старшыня атрымаў ад цяперашняга народнага дэпутата Рэспублікі Беларусь, старшыні райвыканкома Мікалая Уладзіміравіча ДАМЕНІКАНА. Ёсць што ўспомніць ім пры сустрэчы, а галоўнае — зверыць адзін у аднаго правільнасць сваіх дзеянняў у гэты нялёгкі для сельскай гаспадаркі час. Менавіта ў такую хвіліну і сфатаграфаваў іх наш фотакарэспандэнт Мікалай Амельчанка.

(Заканчэнне на 2-й старонцы).

РАДЫЁ ФАКТ

Толькі што з Германіі вярнулася дэлегацыя Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, якая прымала ўдзел у нарадзе парламентарыяў краін Заходняй і Усходняй Еўропы. У ёй удзельнічалі прадстаўнікі шэрагу краін былога Саюза, у тым ліку і нашай рэспублікі. Тэма нарады — «Нацыянальныя меншасці і іміграцыя».

Многа гаварылася аб тым, што заканадаўчая дзейнасць краін СНД прывяла да абвастрэння нацыянальных адносін і нават да нацыянальных канфліктаў. Беларусь жа ставілі ў прыклад, бо яе Вярхоўны Савет прыняў самыя гуманныя і дэмакратычныя законы — «Закон аб грамадзянстве» і «Закон аб нацыянальных меншасцях», а прадстаўнік Балгарыі на гэтай нарадзе заявіў, што зараз ідэалам «Закона аб грамадзянстве» для іх з'яўляецца беларускі закон.

***

Шпаркімі тэмпамі ў ваколіцах Маладзечна растуць гмахі катэджаў. Іх гаспадары — гандлёва-рэстаранныя гранды, начальнікі-будаўнікі, дырэктары-кіраўнікі. Вось некалькі фактаў, якія выявілі ў час рэйду па так званых «царскіх сёлах» дэпутаты Маладзечанскага гарсавета.

Начальніку Заходняй экспедыцыі глыбокага бурэння Лук'янаву акрамя брыгады муляроў дапамагае будаваць катэдж вадзіцель службовага легкавіка (у час асноўнай работы, вядома). А на дачу двойчы дэпутата Кострыкава, начальніка дарожнага рамонтна-будаўнічага ўпраўлення № 195, магутны «МАЗ», як выявілі дэпутаты, падвёз некалькі тон цэменту без усялякіх дакументаў на груз. Больш таго, з маршрутнага ліста вадзіцеля вынікала, што ў гэты дзень ён павінен быў перавозіць іншы груз і па іншым маршруце. Будаўнікі трэста № 23, вядомыя ў Маладзечна як спецыялісты па рэгулярнаму зрыву ўводу жылля для гараджан, ударнымі тэмпамі працуюць на ўзвядзенні катэджа для галоўнага інжынера трэста Стасіловіча. А сам гаспадар на службовай «Волзе» час ад часу наязджае на аб'ект, мабыць, для кантролю. Вось бы такі спрыт ды на будаўніцтве домікаў для перасяленцаў - чарнобыльцаў.

***

У цэнтры Санкт-Пецярбурга, над былым Домам палітычнай асветы, што насупраць Смольнага і Леніна з працягнутай рукой, зноў лунае чырвоны сцяг. Расійская камуністычная партыя размяшчаецца па кабінетах былых абкомаўскіх ідэолагаў. І ўжо павешаны над уваходам у Дом палітасветы шыльды: «Цэнтральны камітэт РКП», «Цэнтральная кантрольная камісія», «Абком».

Як заявіў член ЦК Расійскай кампартыі Віктар Цюлькін, партыя лічыць сябе пераемніцай КПСС і ўжо плануе размясціць тут жа свой камсамол і свае выданні.

ПЯТРОЎ ПОСТ

22 чэрвеня пачаўся Пятроў пост, або Пятроўка. Той ці іншы пост заўсёды называецца па тым дні свята, з якога пачынаецца або да якога доўжыцца. Так і Пятроў пост сваю назву атрымаў ад дня святога Пятра (12 ліпеня), менавіта на Пятра ён завяршаецца.

А пачынаецца заўсёды на восьмы дзень пасля Тройцы.

Праваслаўная царква гэты пост называе яшчэ Апостальскім, бо заклікае да прыкладу святых апосталаў, якія пасля атрымання дароў Святога Духа Малітвамі рыхтаваліся да сусветнай пропаведзі Евангелля.

Пятроў пост можа доўжыцца ад 2 да 6 тыдняў, бо пачатак яго залежыць ад даты Вялікадня. Пасцілі не так строга, як у Вялікі пост: ва ўсе дні, акрамя серады і пятніцы, можна было есці рыбу.

Паводле народных уяўленняў, святы Пётра лічыцца апекуном сялянскай працы. А яе хапае ў гэтую пару, асабліва ў жанчын на агародзе. Мужчыны дзенідзе нарыхтоўвалі ўжо сена, кажучы: «Хто ў Пятроўку сена не косіць, той зімою ў сабак просіць».

Запасы хлеба, а часам і гародніны ў многіх сялян канчаліся гэтым часам, а новага нічога яшчэ не вырасла, акрамя зяленіва. Калі і меў гаспадар хоць якія запасы сала або вяндліны з Каляд, то ашчаджаў іх да заканчэння поста, да вялікага сенакосу, а потым і жніва — найцяжэйшай працы земляроба. Таму і прымаўка ёсць у народзе: «Пятроўка — самая галадоўка».

БЯСПЛАТНА НАД БЕЛАРУССЮ БУДУЦЬ ЛЯТАЦЬ ТОЛЬКІ ПТУШКІ

Не выключана, што Беларусь перагледзіць падпісанае кіраўнікамі ўрадаў краін СНД пагадненне, згодна з якім транспартныя сродкі рэспублік Садружнасці могуць бясплатна перавозіць розныя грузы транзітам праз тэрыторыю Беларусі. Прынамсі нядаўна створаны Камітэт па выкарыстанню паветранай прасторы і кіраванню паветраным рухам пры Савеце Міністраў РБ пачаў распрацоўваць адпаведныя тарыфы для дзяржаў СНД.

Але, як стала вядома карэспандэнту «Звязды» з урадавых крыніц, за карыстанне паветранай прасторай нашай рэспублікі ў першую чаргу плануецца браць плату з авіякампаній «далёкага» замежжа. Чакаецца, што беларуская казна ад гэтага будзе папаўняцца прыкладна на 5 мільярдаў долараў ЗША штогод. Раней гэтыя грошы брала з чужаземцаў Масква.

Людміла ЛАЗОВІК.

ДАВЯРАЙ, АЛЕ...

ГОМЕЛЬ. **(У. Пернікаў).** Тут зарэгістраваны 564 кааператывы, 681 МП, 25 акцыянерных таварыстваў, асацыяцый і канцэрнаў, 35 індывідуальных прадпрыемстваў на аснове прыватнай формы ўласнасці. За мінулы год яны выканалі розных работ і паслуг амаль на 734 мільёны рублёў, а іх доля ў вытворчасці тавараў народнага спажывання склала каля 5 працэнтаў, што ледзь не ўдвая вышэй за паказчык 1990 года.

На першы погляд поспехі нядрэнныя. Аднак трывогу выклікае іншае. Якасць работ і паслуг новых арганізацый, якія пракладваюць дарогу да рынку, у большасці сваёй, нізкая. Акрамя таго, многія з іх дапускаюць статутныя і фінансавыя парушэнні, робячы ўпор на набыццё капіталу. Вось чаму, як адзначаюць у аблвыканкоме, наспела неабходнасць правядзення ў некаторых з іх рэвізійных праверак.

МОЖА, ГЭТА ТЫЯ СЛОВЫ?..

Разгляд твораў, дасланых на конкурс праектаў Дзяржаўнага гімна Рэспублікі Беларусь, набліжаецца да завяршэння. «Звязда» пісала аб гэтым конкурсе. Нагадаем толькі, што з 69 твораў пасля другога тура засталося сем. Гэта «Пагоня» (верш М. Багдановіча, музыка М. Куліковіча), «Магутны Божа» Н. Арсеньевай, «Ваяцкі марш» М. Краўцова, тры паэтычныя творы сучасных аўтараў пад дэвізамі «Трэці варыянт», «О, фартуна!», «А хто там ідзе?» і адзін музычны — «Белая вежа».

Як сказала нам музычны рэдактар Міністэрства культуры **Эльвіра АЛЕЙНІКАВА,** пачынаючы з панядзелка ў праграме «Радыёфакт» і ў вячэрнім выпуску навін Беларускага тэлебачання гэтыя творы гучаць у эфіры. Іх запісалі вядомыя ў рэспубліцы калектывы — хор Дзяржтэлерадыё пад кіраўніцтвам Віктара Роўды, камерны хор Белдзяржфілармоніі, хор Беларускай ваеннай акругі пад кіраўніцтвам Міхаіла Снятко. Варыянты новага гімна можна будзе слухаць на працягу цэлага месяца, а затым кожны з нас можа выказацца ў падтрымку таго ці іншага.

Вядома, гэта няпросты конкурс. І, як паведаміла нам Эльвіра Анатольеўна, ужо на сённяшні дзень існуе самы шырокі спектр думак. Вынікі сацыялагічнага даследавання паказваюць, што студэнты, маладыя спецыялісты ва ўзросце да 30 гадоў, а таксама старэйшае пакаленне падтрымліваюць «Магутны Божа», беларускія літаратары ў асноўным стаяць за «Ваяцкі марш», навукоўцы падтрымліваюць «Пагоню». Рабочыя, служачыя пакуль што цікавасці да конкурсу не праявілі. К канцу лета твор, які набярэ найбольшую колькасць галасоў, і будзе прапанаваны для разгляду Вярхоўнаму Савету рэспублікі.

Валянцін БОЛТАЧ, галоўны рэдактар часопіса «Вожык» лічыць, што нашай дзяржаве патрэбен «старыновы» гімн. «Я маю на ўвазе «Мы выйдзем шчыльнымі радамі...», які з'яўляўся гімнам Беларускай Народнай Рэспублікі. Ён быў даволі папулярны, з ім народ, асабліва працоўныя Заходняй Беларусі, змагаўся за свае нацыянальныя і сацыяльныя правы. Што ж датычыць твора «Магутны Божа», які быў выкананы сёння, то гэта, хутчэй за ўсё, рэлігійны гімн. Музыка павольная. Складаная для выканання, слаба выказана нацыянальная ідэя...»

Міхаіл БАРЫСАЎ, супрацоўнік навукова-даследчага інстытута:

— «Пагоня» найлепш падыходзіць для гэтай мэты. Вядома, што ёсць тры варыянты песні, але, на маю думку, лепшы варыянт — музыка беларускага кампазітара-эмігранта М. Куліковіча. Я аднавначна за гэты твор.

Мікалай СТАТКЕВІЧ, старшыня патрыятычнага руху «Беларускае згуртаванне вайскоўцаў»:

— Я лічу, што традыцыі трэба захоўваць. Можна звярнуць увагу на «Ваяцкі марш» і «Пагоню». У Багдановіча проста цудоўны верш, але не зусім падыходзіць музыка, у Краўцова — тое ж самае. За аснову, па-мойму, трэба ўзяць усё ж «Пагоню» і пашукаць да яе добрае музычнае афармленне.

Аляксандра НІЯКОЎСКАЯ, бібліятэкар:

— Вядома ж, «Магутны Божа». Гімн у Беларусі павінен гучаць як малітва, як просьба да Усявышняга дараваць нам нашыя грахі, наша бяспамяцтва, за якое мы так моцна цяпер расплачваемся...

Даволі цяжка было рабіць гэта апытанне. Большасць людзей, да якіх мы звярталіся (а было сярод іх высокапастаўленыя асобы з Саюза кампазітараў, Беларускага камітэта абароны міру, Беларускага фонду культуры), не мелі канкрэтнага адказу. Маўляў, не ведаю варыянтаў, трэба праслухаць усе; для некаторых гэты конкурс наогул з'яўляецца адкрыццём. Па ўсім відаць, і далейшая работа журы простай не будзе. Таму мы заклікаем вас уважліва праслухаць тыя музычныя творы, якія выносяцца на наш суд, і падтрымаць адзін з іх. Пішыце ў Міністэрства культуры: **220010, Мінск, Савецкая, 9, «Гімн». «Звязда» таксама чакае вашых водгукаў.**

Падрыхтаваў Анатоль СЛАНЕЎСКІ.

НЕЎРОЗ НА ГЛЕБЕ... БЕСПРАЦОЎЯ

Медыцынскія работнікі ў садружнасці з сацыёлагамі па прыкладу краін з салідным «стажам» беспрацоўя правялі абследаванне навапечаных экс-савецкіх беспрацоўных. Урачы вызначылі ў «лішніх людзях» павышаны ўзровень халестэрыну, паменшанае ўтрыманне кальцыю, праблемы з дыханнем, цягу да алкагалізму.

У медыцынскай літаратуры ўжо з'явіўся новы тэрмін — «сіндром беспрацоўя». Ён мае дзве праявы — дэпрэсію і суперактыўнасць. Пры масавых звальненнях у многіх выкінутых на вуліцу людзей адбываецца надзвычайная мабілізацыя сіл. Суперактыўнасць знясільвае арганізм, а хваробы праяўляюцца ў далейшым, калі, здавалася б, крызіс ужо мінуў. А ў маладых усё часцей з'яўляецца адчуванне, што ад іх нічога не залежыць, і яно выклікае агрэсію ў адносінах да акружаючых.

ХТО ПА ГАЗ, А ХТО ПА ДРОВЫ

МАГІЛЁЎ. У сувязі з тым, што Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь узняў рознічныя цэны на аўтамабільнае паліва і яго няхваткай на Магілёўшчыне аблвыканкам прыняў рашэнне: з 1 ліпеня прыватнікам бензін па фіксаваных цэнах будзе прадавацца па лімітных картках — 80 літраў у месяц на аўтамабіль, 30 літраў—на матацыкл. Кошт электрычнай і цеплавой энергіі для насельніцтва пакуль што застаецца ранейшым, а вось цэны на паліва (маецца на ўвазе торфабрыкет, дровы і торфавугальны брыкет) абласныя ўлады значна павялічылі. Цяпер, напрыклад, кубаметр пілаваных дроў будзе каштаваць 200 рублёў.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб утварэнні народнага суда горада Жодзіна Мінскай вобласці

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Утварыць народны суд горада Жодзіна Мінскай вобласці.
2. Устанавіць у народным судзе горада Жодзіна тры пасады народных суддзяў, у тым ліку адну пасаду за кошт дадаткова выдзеленых штатнай колькасці і фонду заработнай платы і дзве пасады за кошт змяншэння колькасці народных суддзяў у народным судзе Смалявіцкага раёна і горада Жодзіна.
3. У сувязі з утварэннем народнага суда горада Жодзіна пераўтварыць народны суд Смалявіцкага раёна і горада Жодзіна ў народны суд Смалявіцкага раёна.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь
С. ШУШКЕВІЧ.

3 чэрвеня 1992 г.
г. Мінск.

МУС Беларусі паведамляе

ЦЯГНУЦЬ...

Атрыманы звесткі аб рабоце органаў унутраных спраў па выкананню Закона «Аб часовых мерах па абароне спажывецкага рынку Рэспублікі Беларусь» з 1 па 31 мая г. г.

За гэты перыяд на кантрольна-прапускных пунктах выяўлена 824 факты незаконнага вывазу з рэспублікі тавараў народнага спажывання, прадукцыі вытворча-тэхнічнага прызначэння, сыравіны і матэрыялаў. Агульная сума канфіскаванага складае амаль 11,5 мільёна рублёў, у тым ліку складанай бытавой тэхнікі — на 1.561,1 тысячы рублёў, вопраткі — на 1.264,6 тысячы, харчовых тавараў — на 1.217,6 тысячы рублёў.

10 мая на КПП «Карасіна» Браслаўскага раёна пры даглядзе аўтамашыны «КамАЗ» (дзяржнумар 31-49 ВТЛ) выяўлена і канфіскавана 7 тон бронзы, якую спрабаваў незаконна вывезці за межы рэспублікі жыхар Браслава А. Куко. Матэрыялы накіраваны ў народны суд.

11 мая на чыгуначнай станцыі «Мінск-Пасажырскі» ў жыхара Эстоніі В. Кірылкі канфіскаваны прамысловыя тавары, якія ён скупіў на кірмашы ў Гродна, на агульную суму 91,2 тысячы рублёў.

У той жа дзень на той самай станцыі ў жыхара Азербайджана Т. Ісмаілава канфіскавана 120 кг масла, якое ён скупіў на кірмашах Мінска, на суму 9 тысяч рублёў.

13 мая на КПП «Краснаполле» Расонскага раёна затрымана аўтамашына «МАЗ», якая належыць таварыству з абмежаванай адказнасцю «Балт-Трак» з Санкт-Пецярбурга. На ёй спрабавалі незаконна вывезці з рэспублікі харчовыя тавары, кузаў аўтамашыны «ВАЗ-21063», тэлевізар «Гарызонт» і музычны цэнтр на агульную суму 467 тысяч рублёў. Грузаадпраўляльнікі — калгас «Дружба» Любанскага раёна і Долгаўскае сельпо Салігорскага раёна.

Праверкай выяўлена, што ВАЗаўскі кузаў, які спрабавалі вывезці, шукаецца Слуцкім ГРАУС. Праводзіцца далейшая праверка.

24 мая на КПП «Урбаны» Браслаўскага раёна пры даглядзе аўтамашыны «КамАЗ» было выяўлена і канфіскавана 5.400 кг медзі на суму 270 тысяч рублёў, якую спрабаваў незаконна вывезці з рэспублікі жыхар Дагестана М. Аспялаў. Матэрыял накіраваны ў народны суд.

У той жа дзень на тым самым КПП пры даглядзе аўтамашыны «МАЗ» было выяўлена і канфіскавана 4.000 кг медзі і 3.000 кг алюмінію на агульную суму 296 тысяч рублёў. Гэты груз спрабаваў незаконна вывезці з рэспублікі жыхар Латвіі З. Косцін. Матэрыял таксама накіраваны ў народны суд.

Органамі ўнутраных спраў выяўлена 359 выпадкаў рэалізацыі тавараў, сыравіны, прадукцыі, матэрыялаў са складоў, баз, падсобных памяшканняў прадпрыемстваў і арганізацый гандлю, 348 выпадкаў гандлю з рук таварамі, выраблёнымі на дзяржаўных або кааператыўных прадпрыемствах, па завышаных цэнах.

Усяго праваахоўнымі органамі рэспублікі за гэты перыяд спынена 1.870 выпадкаў парушэння Закона аб абароне спажывецкага рынку, накладзена штрафаў на суму 961 тысячу рублёў.

Уладзімір МАЙСЕЕЎ, упраўленне інфармацыі СМ Рэспублікі Беларусь.

Ці стане зямля таварам?

Прызнаюся, нічога новага ад II з'езда беззямельных я не чакаў. Таму прыемнай нечаканасцю быў распаўсюджаны тут праект закона Рэспублікі Беларусь аб зямлі. Яго падрыхтавала Беларуская сялянская партыя. Павевы сенсацыі адчуліся даволі ясна і з першага ж артыкула, які красамоўна называўся «Зямля як тавар». Чорным па белым там напісана: «Усе землі, якія цяпер з'яўляюцца агульнанародным здабыткам (уласнасцю), акрамя зямель, спецыяльна агавораных законам, уключаюцца ў грамадзянскі абарот і атрымоўваюць статус тавару». Рана ці позна зямля будзе аб'яўлена такім жа таварам, як сукенка ці боты. Другое пытанне: хто з чым да гэтага прыйдзе. Хто з адным моцным жаданнем, а хто ўжо і з гэтым самым таварам.

Зараз усе выступленні па аграрнай тэме пачынаюцца не проста са звароту «таварышы», а з «таварышы, калгасы нам развальваць не трэба». Уласна, з'езд таксама з гэтым не спрачаецца, як зямельныя, так і беззямельныя разумеюць, што без «таты-калгаса» ім не абысціся. З іншага боку, каля 300 жывёлагадоўчых комплексаў не прыватызуеш — яны застаюцца на датацыі, а значыць, застаюцца і калгасы. Незалежна ад таго, «ляжачыя» яны ці «стаячыя». Няма гутаркі і аб развітых гаспадарках—ад добрага лепшага шукае толькі дурань. Усе астатнія, зазначыў з'езд, павінны змяніць форму ўласнасці з хімерычнай калектыўнай на прыватную. Пры гэтым зусім не трэба катэгарычна разбягацца па хутарах, галоўнае, каб калгаснік ведаў: у яго ёсць свой кавалак уласнасці.

Вырашыўшы стратэгічныя пытанні, з'езд, абмеркаваў тактычныя. З іх першае: колькі зямлі трэба фермерам? Згодна з В. Развецкім (Інстытут эканомікі праблем АПК), 7—8 працэнтаў апытаных жадаюць па-буйному займацца сельскай гаспадаркай. Колькасна гэта каля 30 тысяч гаспадарак і 1,5—2 мільёны гектараў зямлі. Гэта магчыма. А чаму б і не, калі дзяржаве В. Развецкі адводзіць 60 працэнтаў зямлі з 9,2 мільёна гектараў. Хапіць павінна ўсім.

Безумоўна, выдатна, калі свабода, калі ўсе і кожны змогуць узяць зямлю. Але рэальна на ёй працаваць будуць якраз тыя 7—8 працэнтаў насельніцтва (дарэчы, у ЗША—4 працэнты). І больш, шчыра кажучы, не трэба.

Сяргей ШАЎЦОЎ.

ВАЧАМІ САЦЫЁЛАГА

5. ПРЫВАТЫЗАЦЫЯ

(Працяг. Пачатак у №№ 119, 120, 122, 123).

Ключавое звяно рэформы—змяненне форм уласнасці, стварэнне новых форм гаспадарання на раўнапраўных умовах. З розных спосабаў прыватызацыі людзі аддаюць перавагу акцыяніраванню прадпрыемстваў яго работнікамі і арэндзе з наступным выкупам. Засмучае тое, што 30 працэнтаў апытаных не задумваюцца над гэтым. Гэта значыць, яны практычна раўнадушныя да свайго будучага. Усё яшчэ дае знаць аб сабе былая псіхалогія: няхай, маўляў, начальства вырашае.

Значная частка рэспандэнтаў хацела б працаваць на прыватных прадпрыемствах пры ўмове, што заробкі будуць больш высокія.

Пры агульных станоўчых адносінах да ўласнасці на зямлю ёсць розніца ў адказах гараджан і сялян. Сярод гараджан 91 працэнт за такую ўласнасць. Сярод жыхароў сельскай мясцовасці — толькі 32 працэнты. Разам з тым да калгасна-саўгаснай уласнасці станоўча адносяцца 42,5 працэнта гараджан і 70 працэнтаў сялян.

1. Які спосаб прыватызацыі прамысловых прадпрыемстваў вам здаецца найбольш прымальным! (можна выбраць некалькі варыянтаў).

1. Акцыяніраванне прадпрыемства толькі членамі працоўнага калектыву	28,7
2. Продаж акцый усім жадаючым	17,1
3. Выкуп прадпрыемства прыватнай асобай (толькі грамадзянінам Беларусі)	16,4
4. Выкуп грамадзянамі любой з дзяржаў СНД	4,9
5. Выкуп грамадзянамі замежных дзяржаў	9,5
6. Арэнда з наступным выкупам	24,9
7. Не ведаю, не задумваўся над гэтым	30,8

2. Калі ў працэсе прыватызацыі вы будзеце набываць што-небудзь ва ўласнасць, то чаму вы аддасце перавагу:

1. Набываць толькі за наяўныя грошы:	32,3 (27,6)
2. Браць крэдыт	58,1 (49,7)
3. Няма адказу	9,5 (22,7)

3. Ці хочаце вы працаваць на прыватным прадпрыемстве!

1. Так, хачу, калі буду больш атрымліваць	51,4 (7,3)
2. Профіль работы не дазваляе працаваць на прыватным прадпрыемстве	9,8 (7,3)
3. Не, не хачу	20,7 (21,0)
4. Цяжка сказаць	2,0 (0,7)

4. Як вы ставіцеся! (адказалі станоўча)

1. Да прыватнай уласнасці селяніна на зямлю	78,8 (87,6)
2. Да калгасна-саўгаснай уласнасці	42,5
3. Да прыватнай уласнасці з выкарыстаннем наёмнай працы	46,9
а) у прамысловасці	
б) у сферы паслуг	53,5
в) у сельскай гаспадарцы	55,3
г) у гандлі	52,3

(Працяг будзе).

Вера, Надзея і Любоў

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

Паглядзіце на гэтыя здымкі і вы адчуеце, які настрой пануе ў аграфірме «Зара». Маладая змена гаспадаркі паказвае прыклады стараннасці і працавітасці. З кім з іх не даводзілася гутарыць, усе яны гарой стаялі за калектыўную гаспадарку.

— Справа ў тым, што за гады Савецкай улады змянілася псіхалогія селяніна, — разважае намеснік старшыні калгаса Аляксандр Гаўрук, — ды і ўмоў для вядзення асабістай гаспадаркі цяпер зусім няма. У адным з інтэрв'ю віцэ-прэм'ер Расіі Аляксандр Руцкой заявіў, што для станаўлення фермерскай гаспадаркі (па цяперашніх цэнах) патрэбна 10—15 мільёнаў. Лічбы астранамічныя! Прасцей разбурыць, а вось пабудаваць на пустым месцы новае вельмі цяжка. Выхад быў знойдзены: на базе калгаса стварылі аграфірму, дзе кожны член былога калгаса стаў уладальнікам пакета акцый у залежнасці ад свайго ўкладу ў развіццё гаспадаркі. Акцыі могуць перадавацца ў спадчыну ад бацькоў дзецям.

Доўга разам з вучонымі распрацоўвалі гэтую сістэму. Знайшлі аптымальны варыянт. Цяпер кожны, ад палявода да старшыні, адчувае: як папрацуе, так і атрымае, таму што ад іх стараннасці залежаць паказчыкі ўсёй фірмы, а ў выніку — дабрабыт іх сем'яў.

— Цяжка было адразу зразумець, што да чаго, — гаворыць загадчык вытворчасці Леанід Іванавіч Саўчук. — На сходзе людзі задавалі шмат пытанняў, многія сумняваліся. Паверылі не довадам вучоных, а хутчэй Леаніду Фядонавічу, якому даверылі лёс сваіх вёсак, сваіх дзяцей. Нас заўсёды выручала Вера адзін у аднаго, Надзея на лепшую будучыню, Любоў да працы.

НА ЗДЫМКАХ: усе палявыя работы (пасадка капусты, акучванне бульбы, нарыхтоўка сена і іншыя) ў гаспадарцы праводзяцца ў лепшыя тэрміны. Таму добры настрой у маладых працаўнікоў фірмы — намесніка старшыні Аляксандра ГАЎРУКА, спецыяліста па агародніннных культурах Наталлі ЛАГАЦКАЙ, механізатара Віктара МЯДЗВЕДЗІКА. Галоўны інжынер гаспадаркі Мікалай ДЗЯЙКО, механізатар Мікалай САЎЧУК і галоўны аграном Марк ЛАНЦМАН правяраюць якасць сена.

Уладзімір АНДРЫЕВІЧ, Мікалай АМЕЛЬЧАНКА (фота).

ГІСТОРЫЯ БЕЗ «БЕЛЫХ ПЛЯМ»

Невядомы Касцюшка

Паўстанне 1794 года, пасля паражэння якога перастала існаваць Рэч Паспалітая, а Беларусь увайшла на доўгія дзвесце гадоў у Расійскую, а потым Савецкую імперыю, — гэта паўстанне ў нас да апошняга часу называлі «польскім». Хоць беларускі яго след таксама застаўся ў гісторыі і меў на нашу Бацькаўшчыну немалы ўплыў.

Пра гэта размова з кандыдатам гістарычных навук Уладзімірам ЕМЯЛЬЯНЧЫКАМ, аўтарам кнігі аб паўстанні Т. Касцюшкі на Беларусі, што ўбачыць свет праз два гады ў выдавецтве «Беларусь».

— Уладзімір Пятровіч, пасля падаўлення паўстання 1794 года Беларусь была вымушана павярнуцца тварам на ўсход. Што гэта азначала для яе?

— Так, у 1795 годзе знікла з гістарычнай карты Еўропы дзяржава «Рэч Паспалітая Абодвух Народаў». Скончылася шматвяковая спроба ў асноўным заходняй арыентацыі Беларусі. У выніку далучэння беларускіх зямель (1772, 1793, 1795 гг.) да Расійскай дзяржавы нас амаль два стагоддзі насільна спрабавалі «зарыць» у катле русіфікацыі. Мы займелі, такім чынам, і «ўсходні» вопыт. І што, якія высновы? А не надта новыя. Яшчэ ў 1795 годзе наш зямляк з Браслаўшчыны Тамаш Ваўжэцкі, пераемнік Касцюшкі на пасадзе кіраўніка паўстання, ужо вызначыў, як мне здаецца, максіму нашай «экзістэнцыі». У вольным перакладзе яна гучыць так: «Нішто беларусаў так пагубіць не зможа, як тое, што заўжды жадалі быць чужымі і прывязваліся да Расіі... да прусака, а цяпер хочуць пайсці за французамі, калі толькі самімі беларусамі быць павінны і змагацца не за французскія, а за ўласныя землі, свабоды і правы». Дык вось: тварам нам трэба павярнуцца перш за ўсё да саміх сябе, а ўжо потым, з усведамленнем уласнай годнасці, аглядвацца на іншых.

— Тады якое значэнне ў кантэксце гэтай праблемы мела паўстанне 1794 года для Беларусі, і хто такі для нас, беларусаў, Т. Касцюшка?

— Тадэвуш Касцюшка — гэта нашчадак старажытнага беларускага шляхецкага роду. Так, ён служыў перш за ўсё Рэчы Паспалітай, лічыў яе супольнай вялікай радзімай для ўсіх яе жыхароў. Але ніколі не забываў пра радзіму свайго сэрца, куток Берасцейшчыны, дзе нарадзіўся і вырас, да якога заўжды рваўся душою. Вось як звяртаўся Касцюшка да сваіх суайчыннікаў 2 чэрвеня 1794 г. з тэрыторыі Кароны (сучаснай Польшчы): «Літва! («Літва» — так у канцы XVIII ст. называлі значную частку сучаснай Беларусі). Землякі і суайчыннікі мае! На вашай нарадзіўся зямлі і ў запале праведным для маёй Бацькаўшчыны адгукаецца ўва мне найасаблівейшая схільнасць да тых, паміж якімі распачаў жыццё».

Палякамі Т. Касцюшка заслужана ўведзены ў разрад нацыянальных герояў, ён амаль што святы. Як сказаў адзін з польскіх гісторыкаў, Т. Касцюшка не змог ураттаваць Рэчы Паспалітай, але ён выратаваў палякаў як народ. Ён заклаў падмурак польскага вызваленчага руху.

А хто Касцюшка для беларусаў, сваіх землякоў? Страчаны, незапатрабаваны герой? Нам не трэба ні ў якім разе адбіраць яго ў палякаў, насільна рабіць «нашым», прабачце, за вушы прыцягваць да беларушчыны. Ці недастаткова, што з нашага ён, беларускага кораня і шмат зрабіў для сваёй зямлі, гонару яе нідзе не зганьбіў. Хаця б у той жа Паўночнай Амерыцы, за незалежнасць якой змагаўся ў 1776—1784 гадах. Дарэчы, Касцюшка і ў Амерыцы лічыцца нацыянальным героем! Але калі пра Касцюшку мы яшчэ сёе-тое ведаем, то пра яго паплечнікаў па паўстанню «на Літве», напэўна, зусім нічога. Я маю на ўвазе перш за ўсё Якуба Ясінскага, Міхала Агінскага (вядомага аўтара славутага паланеза «Развітанне з радзімай»), Стэфана Прабоўскага і многіх іншых, роля якіх у падзеях 1794 г. на Беларусі яшчэ малавядомая. Кніга — таксама і аб іх. А можа, і перш за ўсё — аб іх, нам, беларусам, невядомых. Бо з вяртаннем забытых герояў і падзей вернецца да беларусаў і ўсведамленне ўласнай годнасці.

— У Беларускай Савецкай Энцыклапедыі значыцца, што помнікі Т. Касцюшку ёсць у Польшчы і нават у чатырох гарадах ЗША. А ў нас ці захавалася якая-небудзь памяць аб герою, аб іншых беларусах, удзельніках паўстання?

— Не, нічога няма. У пачатку XIX ст. у маёнтку Міхала Агінскага Залессе, што пад Смаргонню, яшчэ існаваў памятны камень з надпісам «Ценям Касцюшкі». Яго ўстанавіў сам гаспадар пасля паражэння паўстання — гэта быў выклік уладам. Але камень стаяў...

Затое ў нас на Беларусі існуе (я магу памыліцца) каля сарака калгасаў імя А. В. Суворава. А ў яго музеі ў Кобрыне няма ні слова, ні паўслова аб ролі вялікага палкаводца ў паўстанні 1794 г. на Беларусі. Я не заклікаю перакрэсліць усе былыя заслугі А. В. Суворава, але ён быў душыцелем паўстання Т. Касцюшкі, і гісторыя тут павінна быць аб'ектыўнай. Дык якія ж мы пасля таго землякі Т. Касцюшкі? Як мы не шануем памяць сваіх продкаў! Як на гэтым прыкладзе відно яно, гэта часам шытае белымі ніткамі, штучнае «адзінства лёсаў...»

Да 200-й гадавіны паўстання засталося чакаць нядоўга. І каб потым не біць сябе ў грудзі, выбіваючы пыл бяспамяцтва, трэба абавязкова паспець увекавечыць месцы паўстанцкіх баёў касцюшкаўцаў на Беларусі пад вёскамі Паляны і Солы на Ашмяншчыне, у вёсцы Крупчыцы пад Кобрынам. Назваць хоць адну вуліцу ў Мінску, Гародні ці Бярэсці імёнамі паўстанцаў. І хаця б такім чынам ушанаваць цені касцюшкаўцаў.

Гутарыла Вольга УЛЕВІЧ, студэнтка факультэта журналістыкі Белдзяржуніверсітэта.

ВАША ПІСЬМО АТРЫМАЛІ

«У нашай сям'і пяцёра дзяцей, і швейная машынка нам вельмі патрэбна. Але стаяла на яе ў чарзе, а за мяне атрымаў нехта іншы», —напісала ў «Звязду» З. Гудзь з в. Н. Дзянісавічы Крупскага раёна.

Ці магло такое быць?

Старшыня Крупскага раённага Савета народных дэпутатаў **У. ХАДАСЕВІЧ** паведаміў рэдакцыі, што пры праверцы ўстаноўлена: З. Гудзь у чарзе на швейную машыну ў Дзянісавіцкім сельсавеце не стаіць і па даведцы Ухвальскім сельпо яна не атаварвалася. Больш таго, выдзеліць гэтай мнагадзетнай сям'і такую рэч цяпер па старой цане не ўяўляецца магчымым. Пры паступленні швейных машынак ва Ухвальскае сельпо адну з іх яна зможа набыць па дзеючых цэнах.

Сапраўды, як указваецца ў пісьме, былы старшыня сельсавета Б. Ржавускі дапускаў выдачу даведак на пакупку тавараў без іх наяўнасці. Цяпер тут перавыбраны кіраўнік мясцовай улады.

***

«Ці правільна мне налічылі пенсію? Растлумачце, калі ласка, праз газету». Такія пытанні даволі часта сустракаюцца ў пісьмах. У прыватнасці пра гэта прасілі В. Трухан з в. Замосце Петрыкаўскага, У. Матусевіч з в. Аляксандрава Дзяржынскага, Н. Дубак з в. Кошлавічы Слонімскага раёнаў і іншыя.

Адказвае **начальнік упраўлення пенсій і дапамог Міністэрства сацыяльнага забеспячэння Рэспублікі Беларусь У. ЖЫШКЕВІЧ:**

— Пры наяўнасці стажу работы ў мужчын 25, а ў жанчын — 20 гадоў пенсія назначаецца ў памеры 55 працэнтаў сярэднямесячнай зарплаты. За кожны год работы, які перавышае вышэй указаныя тэрміны, налічваецца дадаткова 1 працэнт ад таго ж сярэдняга заработку, але ўвогуле не больш 75 працэнтаў.

Калі пенсія ў вас мінімальная, дык за кожны год работы звыш 25 гадоў у мужчын і 20 — у жанчын дабаўляецца па 3 працэнты мінімальнай пенсіі, але ўсяго не больш чым 60 працэнтаў.

Вас цікавіць, якая заработная плата бярэцца для назначэння пенсіі? У сёлетнім і наступным гадах — за два апошнія гады работы. А ў прынцыпе будзе налічвацца за любыя 5 гадоў запар з апошніх 15 гадоў працы перад выхадам на пенсію.

***

«Лес у небяспецы: сякуць, карчуюць — каму толькі ўздумаецца. А куды, як кажуць, глядзяць эколагі, мясцовая ўлада?» Гэта радкі з пісьма жыхара Барысава Н. Рэута.

— Па нашаму даручэнню,— гаворыцца ў рэагаванні **старшыні Мінскага абласнога камітэта па экалогіі М. ХУДОЙ,** —Барысаўская раённая інспекцыя па экалогіі праверыла факты, выкладзеныя ў пісьме, з выездам на месца. Устаноўлена, што ў сасонніку, які ў раёне аўтобуснага прыпынку «Печы» і знаходзіцца ў распараджэнні жыллёва-камунальнай гаспадаркі, вядзецца разбіўка ўчасткаў пад гаражы. Высечка лесу цяпер тут не робіцца. Кіраўніцтва ЖКГ папярэджана аб неабходнасці ўзмацнення аховы гэтага ўчастка лесу і прыцягненні вінаватых да адказнасці.

Затое ў раёне ваеннага гарадка «Печы» на працягу апошніх гадоў ідзе масавы самавольны захоп ляснога масіву, які належыць ваеннаму ведамству. Аднак камандаваннем вайсковай часці, ваенным лясніцтвам і гарадскімі ўладамі не прымаюцца дзейсныя меры па прыцягненню парушальнікаў да адказнасці. Матэрыял аб парушэннях прыродаахоўнага заканадаўства накіраваны ваеннаму пракурору Барысаўскага гарнізона. На ляснічага Н. Мятка складзены пратакол і перададзены ў адміністрацыйную камісію Барысаўскага гарвыканкома.

Як кажуць, лес сякуць — трэскі ляцяць. Не лішнім было б, каб за варварскія адносіны да нашага «зялёнага сябра» вінаватыя паляцелі нават з займаемых пасад.

***

З даволі неардынарным пытаннем звярнуўся ў рэдакцыю А. Ушакоў з в. Коўчыцы-ІІ Светлагорскага раёна. А менавіта — ці могуць яму, як былому ветэрынарнаму работніку, выплаціць за камунальныя паслугі, хоць ён жыве ва ўласным доме?

У адказе, дасланым **намеснікам старшыні райвыканкома А. Астрэйкам,** сказана, што, згодна з адпаведнымі заканадаўчымі дакументамі, на тых работнікаў, якія пайшлі на пенсію — ветурачоў і ветфельчараў ветучасткаў, участковых лячэбніц, станцый па барацьбе з хваробамі жывёл,— распаўсюджана палажэнне аб захаванні за імі права на бясплатныя кватэры з ацяпленнем і асвятленнем. Праўда, пры адной умове: калі агульны стаж работы не менш 10 гадоў. Ільготы па камунальных паслугах прадастаўляюцца толькі ветэрынарным спецыялістам, якія маюць вышэйшую ці сярэднюю спецыяльную адукацыю.

Варта ведаць і тое, што ў саўгасах і калгасах выплачваюцца яны па меркаванню кіраўніцтва гаспадарак.

АДДЗЕЛ ПІСЬМАЎ «ЗВЯЗДЫ».

(Тэлефон 32-04-52).

БІЗНЕС-КЛУБ

Як палепшыць сямейны дабрабыт? Вельмі проста!

(Заканчэнне. Пачатак у № 110).

Способ чацвёрты. Прыватная фірма бытавых паслуг

Заснаваць такую фірму нескладана, гэтай працай можа займацца амаль кожны, але лепш за ўсё, калі гэтым займаецца сям'я. Вопыт паказвае, што фірма можа арыентавацца на некаторыя з наступных відаў дзейнасці.

1. Мыццё акон.
2. Мыццё бялізны.
3. Чыстка (выбіванне) дываноў.
4. Мыццё і націранне падлогі.
5. Мыццё аўтамашын і падрыхтоўка іх да зімы.
6. Прыбіранне ва ўстановах, у кватэрах.
7. Дробны рамонт мэблі.
8. Кулінарныя паслугі.
9. Іншыя віды дзейнасці (што ў вас лепш атрымліваецца).

Істотным з'яўляецца вызначэнне цэн на аказваемыя паслугі. Раім узяць за аснову існуючыя дзяржаўныя расцэнкі і ўстанавіць свае, прыкладна на 20—30 працэнтаў вышэйшыя. Вышэйшыя таму, што ваша фірма павінна працаваць больш якасна і хутка, чым дзяржаўныя. Калі вам не ўдалося знайсці выходныя расцэнкі, можна і самім вылічыць іх наступным чынам:

1. Выканайце гэтую працу ў сябе дома і падлічыце час.
2. Пасля гэтага разлічыце колькі яе па схеме:

1 гадзіна працы — 30—40 р. + затраты на мыйныя (альбо іншыя) сродкі + затраты на інструмент + затраты на транспарт (грамадскі ці ўласную машыну).

Кошт адной гадзіны павінен улічваць і магчымыя страты часу паміж выкананнем розных заявак.

Ваша прыватная фірма паслуг можа забяспечыць вам штомесяц вялікі заробак. Але гэта будзе залежаць толькі ад вас. Не забывайце, што прыватны сервіс заўжды вымагае ветлівых адносінаў да кліента і сумленнасці ў разліках.

Кожнаму кліенту дайце сваю візітную картку з адрасам (тэлефонам фірмы і пералікам паслуг).

Заўсёды прытрымлівайцеся ўстаноўленага тэрміну выканання паслугі. Перыядычна ўзнаўляйце рэкламу.

Способ пяты. Прыватная бібліятэка

Вялікія цэны на паперу прывялі да хуткага скачка цэн на кнігі, і іх можа набыць не кожны. Людзі, якія доўгі час збіралі свае бібліятэкі, пастаўлены перад выбарам: альбо не набываць кнігі, альбо набываць і знайсці для гэтай мэты дадатковы заробак. Адзін са шляхоў выйсця — прыватная бібліятэка.

Гэта паслуга мае на ўвазе прадастаўленне кніг у часовае карыстанне па пісьмовых заяўках. Такім відам дзейнасці могуць займацца асобы, якія маюць свае асабістыя бібліятэкі, пажадана тэматычныя, напрыклад, гісторыя, пчалярства, бізнес і інш. Парадак дзеянняў па арганізацыі прыватнай бібліятэкі наступны:

1. Зайдзіце ў букіністычныя крамы, спытайце ў вулічных гандляроў і вызначце залогавыя сумы, якія вы будзеце браць за карыстанне кнігай.
2. Складзіце спісы прапануемых кніг і часопісаў, вызначце цэны за карыстанне кнігамі на працягу 1 дня.
3. Дайце рэкламу.

Аб'ява можа быць наступнага зместу:

«Прыватная бібліятэка прапануе папулярныя кнігі па наступных тэмах (пералік тэм). Для атрымання падрабязнай інфармацыі высылайце заяўку разам з пустым канвертам і зваротным адрасам».

Праз нейкі час узнаўляйце рэкламу, асабліва расклейку аб'яў у людных месцах. Паспрабуйце рабіць іх больш прывабнымі.

Способ шосты. Прыватнае бюро даведак

Гэты спосаб заснаваны на вялікім недахваце інфармацыі для людзей. Для яго рэалізацыі патрэбен тэлефон. Можна дзейнічаць і па пошце, але гэта займае больш часу. А ваш заробак будзе залежаць ад аператыўнасці прадастаўлення інфармацыі, неабходнай кліенту.

Для арганізацыі бюро вам неабходна стварыць першасны банк інфармацыі, які потым будзе пастаянна папаўняцца.

У першую чаргу азнаёмцеся з рознымі даведнікамі. Але там пералічаны толькі адрасы дзяржаўных устаноў, атэлье, крамаў.

Вам неабходна прагартаць асноўныя гарадскія газеты за 1—2 гады і выпісаць адрасы і тэлефоны незалежных вытворцаў. Справа ў тым, што яны не могуць дазволіць сабе друкаваць свае аб'явы вельмі часта, гэта для іх дорага, таму пастаўцеся да гэтай справы сур'ёзна. Складзіце асобныя спісы па відах паслуг:

— рамонт кватэр;
— рамонт мэблі;
— пашыў адзення;
— аўтасервіс;
— рэпетытары, і інш.

Такім чынам вы зможаце прапанаваць паслугі не толькі дзяржаўных устаноў, але і прыватнікаў. Але не трэба на гэтым спыняцца. Добра папрацаваўшы з газетамі, вы зможаце прапанаваць і іншыя віды інфармацыі:

— адрасы вытворцаў розных тавараў;
— адрасы замежных фірмаў;
— адрасы пасольстваў і консульстваў;
— адрасы бюро падарожжаў;
— адрасы юрыдычных фірмаў.

Прыклады можна пералічваць доўга. Можна дадаткова прапанаваць неабходныя для людзей парады:

— розныя дыеты;
— кулінарныя рэцэпты;
— рэцэпты він і налівак;
— парады хатнім гаспадыням.

Папрацаваўшы нейкі час, вы зразумееце, якім чынам і па якіх напрамках лепш за ўсё пашыраць справу. Калі вы прынялі рашэнне, трэба пачаць з рэкламы:

«Прыватнае бюро даведак за невялікую плату прадаставіць любую неабходную інфармацыю».

Можа быць, і не любую, але раім вам прымаць заказы і на пошук любой цікавай для кліента інфармацыі. Гэтая паслуга будзе каштаваць даражэй, і, калі вы знойдзеце тое, што трэба, то і атрымаеце больш.

Друкаваць сваю аб'яву часта вы таксама не зможаце, таму выкарыстоўвайце расклейку аб'яў у людных месцах. З цягам часу, дзеля аблягчэння сваёй працы, раім вам даць аб'яву, у якой прапанаваць незалежным вытворцам паслуг самім паведамляць свае каардынаты. Гэта ім вельмі выгадна. Прыняўшы заказ па тэлефоне, вы павінны хутка напісаць адказ і выслаць яго па пошце накладной платай (паштовыя расходы за кошт заказчыка). Цэны на вашы паслугі будуць залежаць ад розных фактараў: складанасць заказу, колькасць адрасоў, аб'ём тэксту і інш. Чым больш інфармацыі набывае ў вас кліент, тым цэны павінны быць ніжэйшымі.

Памятайце: залог вашага поспеху — ветлівасць, якаснае выкананне, сумленнасць у разліках з кліентам. Рассылайце карткі з пералікам паслуг і тэлефонам.

Способ сёмы. Служба дастаўкі прадуктаў

Гэтая дзейнасць магчыма ў нас дзякуючы ўсеагульнаму дэфіцыту. Яна найбольш падыходзіць для хатніх гаспадынь, пенсіянераў, а таксама новаўленых беспрацоўных. Вам неабходна толькі расклеіць свае аб'явы ў раёне, дзе вы жывяце, і набраць пастаянных кліентаў. Ваша задача — набыць неабходныя прадукты, у асноўным паўсядзённага попыту, і даставіць іх увечары заказчыкам.

Можна таксама прапанаваць паслугі па дастаўцы прадуктаў з базару. Тут неабходна, каб заказчык ведаў узровень цэн. Звычайна аб цэнах на рынку насельніцтва даведваецца з гарадскіх вячэрніх газет. Калі ж раптам вы не зможаце набыць той ці іншы тавар, то кліент вас зразумее, бо вы зацікаўлены ў набыцці не менш за яго. Адначасова можна прымаць заказы на набыццё недэфіцытных непрадуктовых тавараў. Для зручнасці карыстайцеся сумкай на колах, веласіпедам.

Калі ж такой справай захоча займацца чалавек, які мае свой аўтамабіль ці матацыкл, ён можа паставіць справу на больш шырокую нагу. Дастаткова даць аб'яву наступнага зместу: «Дастаўлю прадукты ў неабходнай колькасці. Калі ў вас хутка юбілей, дзень нараджэння — звяртайцеся». Раім вам загадзя дамаўляцца аб умовах, каб вы змаглі назапасіць неабходныя прадукты, калі іх продаж абмежаваны.

Можна таксама арганізаваць дастаўку прадуктаў прама з вёскі, калі там ёсць сваякі ці знаёмыя. Альбо даць аб'яву ў раённай газеце: «Дастаўлю прадукты ў горад і дапамагу прадаць». Гэтая прапанова — для тых вяскоўцаў, якія не маюць магчымасці часта выязджаць на базар у горад, асабліва для вясковых бабулек-пенсіянерак. А вы можаце загадзя дамовіцца аб збыце з сябрамі, суседзямі ці калегамі.

Любы вясковы жыхар, які мае аўтамабіль, можа таксама арганізаваць такую ж службу, даўшы аб'яву:

«Арганізую дастаўку прадуктаў з вёскі аўтамашынай. Заказы дасылайце пісьмова...»

Ваш даход будзе пастаянным, калі вы будзеце прытрымлівацца наступных правілаў:

1. Заўсёды быць ветлівым з кліентамі.
2. Кожнаму пакідаць візітку з адрасам і пералікам тавараў і цэн. Калі ваша праца будзе якаснай, да вас звернуцца яшчэ.
3. Заўсёды прытрымлівайцеся ўстаноўленых тэрмінаў і цэн на паслугі.
4. Перыядычна ўзнаўляйце рэкламу.

Нехта можа ўсміхнуцца, прачытаўшы гэтыя парады. Маўляў, заробак будзе ўсяго некалькі тысяч, а вакол многія зарабляюць мільёны. Гэта так, але нагадаем, што такія славутыя фірмы, як «Таёта» альбо «Соні», пачыналіся менавіта з дробных прадпрыемстваў. Шырока распаўсюджанае меркаванне: для пачатку прадпрымальніцкай дзейнасці патрэбен значны капітал, але гэта перабольшанне. На жаль, менавіта тыя людзі, якія хацелі б займацца бізнесам, але не маюць капіталу, часта аказваюцца ў палоне ідэі, якая патрабуе для сваёй рэалізацыі буйных капіталаўкладанняў. І засяроджваюцца (у большасці выпадкаў безвынікова) выключна на пошуках фінансавых крыніц замест таго, каб з самага пачатку шукаць і выбіраць для сябе такія віды бізнесу, якія патрабуюць мінімальных капіталаўкладанняў. «Прадпрымальніцтва для бедных» бярэ пачатак на кухні, у гаражы альбо патрабуе мінімальных укладанняў і ўяўляе мінімум рызыкі. Гэта і ёсць той шлях, які пры вашай настойлівасці прывядзе вас да заможнасці і дастатку.

Поспехаў вам!

Юрась ДРАЗДОЎ.

РОЗГАЛАС

ПРЭЗІДЭНТ ПРЫДНЯСТРОЎСКАЙ РЭСПУБЛІКІ АБВІНАВАЧВАЕ МАЛДОВУ Ў АГРЭСІІ СУПРАЦЬ ПРЫДНЯСТРОЎЯ

Прэзідэнт Прыднястроўскай Рэспублікі Ігар Смірноў абвінаваціў Малдову ў агрэсіі супраць Прыднястроўя. Паводле слоў Смірнова, Малдова зацікаўлена ў ваенным канфлікце, каб мець магчымасць [illegible] ўсе правалы ў палітыцы і эканоміцы». І. Смірноў заявіў, што «нацыянал-камуністы Снегур, Мошану і Косташ (прэзідэнт, старшыня парламента і міністр абароны Малдовы) вядуць вайну супраць уласнага народа». На словах І. Смірнова, [illegible] Малдове.

interfax

СНЕГУР: «ПАРЛАМЕНТ ПАВІНЕН ЗАЯВІЦЬ, ШТО МЫ ВАЮЕМ З РАСІЯЙ»

Прэзідэнт Малдовы Мірча Снегур заявіў у панядзелак, што Расія прэтэндуе на ролю жандара СНД. «Але я не з баязлівых і галавы не схілю,— сказаў прэзідэнт Снегур.— Парламент павінен заявіць, што Прыднястроўе з'яўляецца зонай, якая акупіравана Расіяй, і мы ваюем з Расіяй».

Прадстаўнік Мінабароны Расіі Мікалай Мядзведзеў паведаміў «Інтэрфаксу», што ў нядзелю позна ўвечары група дыверсантаў узарвала ў сяле Парканы Слабадзейскага раёна (левабярэжжа Днястра) склад боепрыпасаў інжынерна-сапёрнага батальёна 14-й арміі, які перайшоў пад юрысдыкцыю Прыднястроўскай Рэспублікі. У выніку пацярпела больш за 20 ваеннаслужачых. У той жа дзень у Бендэрах (правабярэжжа Днястра) паліцыяй Малдовы была абстраляна воінская часць расійскай 14-й арміі.

Паводле даных, якія ёсць у Мінабароны Расіі, Румынія мае намер паслаць 64 назіральнікаў у Малдову. Згодна з гэтымі данымі, Румынія абмяжуе сваю дапамогу Малдове пастаўкай тэхнікі. У прыватнасці, з красавіка па цяперашні час Румынія накіравала ў Малдову 20 БТРаў, 40 82-міліметровых і 30 120-міліметровых мінамётаў, 1.200 адзінак стралковай зброі, дзесяткі гранатамётаў, адзін пантонны мост, 4 самаходныя паромы.

[illegible] хаў на плошчы ў 50 гектараў. Там цяпер працуюць 120 сапёраў.

НЯЧАЕЎ: РАСІЙСКІ ЎРАД НЕ МАЕ НАМЕРУ ДАВАЦЬ УЗАЕМНЫ ЗАЛІК ДАЎГОЎ ПРАДПРЫЕМСТВАЎ

Міністр эканомікі Расіі Андрэй Нячаеў заявіў, што ўрад не мае намеру рабіць залік узаемных даўгоў прадпрыемстваў. У гутарцы з карэспандэнтам «Інтэрфакса» ён адзначыў, што «мы ніколі не пойдзем на гэты крок, нават нягледзячы на тое, што ў апошні час гэтая ідэя, мяркуючы па ўсім, набывае ўсё большую падтрымку ў Вярхоўным Савеце».

Прапагандуемы Цэнтральным банкам Расіі і Міністэрствам прамысловасці метад заліку ўзаемнай запазычанасці прадпрыемстваў, якая, паводле слоў міністра, дасягнула 2 трлн. рублёў,— «вельмі небяспечны шлях». Яго прымяненне азначала б, што ўрад прызнае ўсе цэны ўзаемных паставак, а таксама неабходнасць саміх паставак.

Пасля лібералізацыі цэн на асноўную масу сыравінных і прамысловых тавараў, сказаў міністр, прадпрыемствы, у большасці выпадкаў, пачалі назначаць неабгрунтавана высокія цэны на сваю прадукцыю, якая засталася нізкай якасці. Напрыклад, завод «Ростсельмаш», карыстаючыся недахватам тэхнікі напярэдадні ўборкі ўраджаю, змог распрадаць па завышаных цэнах невысокай якасці збожжаўборачныя камбайны «Дон» і стаў нета-крэдыторам — ён павінен 2,5 млрд. рублёў, а яму павінны 4,9 млрд. Калі будзе праведзены ўзаемны залік даўгоў, адзначыў А. Нячаеў, завод, «так і не перабудаваўшы сваёй вытворчасці, не павысіўшы якасці прадукцыі, акажацца ў несправядліва дабратворнай сітуацыі».

ПРЫЧЫНА ВЫБУХАЎ У АРСЕНАЛАХ ЦІХААКІЯНСКАГА ФЛОТУ ВА УЛАДЗІВАСТОКУ— КУРЭННЕ

Прычынай выбухаў 14 мая ў арсенале Ціхаакіянскага флоту, што прагрымелі ва Уладзівастоку, хутчэй за ўсё, было курэнне ваеннаслужачых тэрміновай службы, якія пераносілі снарады ў адным са сховішчаў. Аб гэтым паведаміў на прэс-канферэнцыі ва Уладзівастоку намеснік пракурора Ціхаакіянскага флоту [illegible]. Па яго словах, следства яшчэ не закончана, [illegible] і іншыя версіі.

Намеснік [illegible] адміністрацыі Уладзівастока Іван Абросімаў паведаміў журналістам, што, паводле папярэдніх даных, [illegible] страты ў 32 млн. рублёў.

Прадстаўнік камандавання ЦАФ контр-адмірал Віктар Тапілін адзначыў, што [illegible]

А ПРЫКЛАД ПАКАЖУЦЬ КІРАЎНІКІ

На калегіі Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь зацверджана праграма вывучэння і паступовага пераходу Узброеных Сіл на дзяржаўную мову.

Праграма была распрацавана рабочай групай МА РБ. Яна складаецца з чатырох раздзелаў і ўключае асноўныя накірункі будучай работы. Мабыць, не абысціся без пераходнага перыяду, каб як след падрыхтавацца да вывучэння беларускай мовы, прадумаць фінансавае забеспячэнне вучэбнага працэсу. Неабходна падабраць кваліфікаваных спецыялістаў, набыць дапаможнікі, падручнікі, скласці адпаведныя планы, забяспечыць вайсковыя структуры рознай аргтэхнікай. Добра было б, каб у ваенным бюджэце прадугледжваўся асобны артыкул. Галоўнае, адзначылі генерал-палкоўнік А. Касцінка і П. Чавус, іншыя прамоўцы, [illegible] чарговую шумную кампанію.

Прыклад у авалоданні дзяржаўнай мовай [illegible] паказаць кіраўнікі органы. Ужо з 1 ліпеня ў войску будуць праводзіцца планавыя заняткі.

На працягу 6 гадоў мяркуецца поўнасцю перайсці на выкарыстанне ва Узброеных Сілах Беларусі дзяржаўнай мовы. На калегіі прынята разгорнутая пастанова па выкананню зацверджанай праграмы.

Уладзімір РУДЗЕНКА,
падпалкоўнік.

НАЁМНАГА РАБОТНІКА ЁСЦЬ КАМУ АБАРАНІЦЬ

Міністэрствам юстыцыі зарэгістраваны Свабодны прафсаюз Беларусі — яго прадстаўнікам выдадзена пасведчанне аб рэгістрацыі № 354.

Згодна са статутным дакументам, мэты прафсаюза — аб'яднанне намаганняў наёмных работнікаў для сумеснай абароны іх правоў і законных інтарэсаў, забеспячэння справядлівай аплаты працы ў адпаведнасці з рынкавым коштам рабочай сілы.

Пярвічныя арганізацыі Свабоднага прафсаюза дзейнічаюць прыблізна на дваццаці прадпрыемствах Беларусі, у тым ліку на такіх буйных, як «МАЗ», «Інтэграл», «Транзістар», «БелВАР».

Л. АЛЯКСАНДРАЎ,
БелаПАН.

АСТРАНАМІЧНЫ КАЛЯНДАР

БЛІЗНЯТЫ

22 чэрвеня Сонца ўвайшло ў сузор'е Блізнят. У гэтай частцы неба можна налічыць да 70 зорак, самыя яркія з якіх — Кастар і Полідэвік. Нашы продкі часцей за ўсё бачылі ў іх сыноў-блізнят Зеўса і Леды, братоў віноўніцы Траянскай вайны Алены Прыгожай. Узаемная прыхільнасць гэтых спартанскіх герояў была такой вялікай, што для людзей яны сталі заступнікамі дружбы.

Кастар славіўся як адмысловы візнік і нават вучыў маладога Геракла, а Полідэвік быў дасканалым кулачным байцом. Аднойчы, паводле падання, браты не падзялілі здабычу са сваімі родзічамі — волатамі Ідасам і Лінкеем. У смяротнай сутычцы з імі Кастар загінуў. Тады Зеўс падараваў Полідэвіку бессмяротнасць, але той не захацеў разлучацца з братам. Крануты гэтым Зеўс змясціў абодвух на неба і дазволіў ім жыць чаргуючыся — то ў падземным царстве Аіда, то на Алімпе. (Бываюць перыяды, калі ўважлівы назіральнік можа заўважыць Кастар на фоне ранішняй, а Полідэвік — вячэрняй зоркі.)

Шанаванне «гадаванцаў Зеўса» было шырока распаўсюджана ў Старажытнай Грэцыі. Яны лічыліся заступнікамі маракоў, што траплялі ў шторм, а з'яўленне на матчах караблёў разрадаў атмасфернай электрычнасці, вядомых пад назвай «агнёў Святога Эльма», звязвалі з наведваннем Кастара і Полідэвіка сястрой Аленай Прыгожай.

Уладзімір ЛАРЫЁНАЎ,
астраном.

КАНФЛІКТНАЯ СІТУАЦЫЯ

Страсці па Чэйзу

Выпадак з камерцыйным выдавецтвам «Эрыдан» для нас даволі павучальны. Ён сведчыць: партнёра па бізнесу трэба выбіраць вельмі ўважліва. Мы даверыліся літары дагавора з гэтым выдавецтвам, а ў выніку атрымалі не прыбытак, а значныя страты. Пацярпелі і нашы кліенты — падпісчыкі.

Сюжэт гэтай справы самы звычайны. 21 ліпеня мінулага года мы падпісалі дагавор, згодна з якім камерцыйная выдавецкая кампанія «Эрыдан», якая дзейнічае ў Мінску, абавязалася ў тэрмін да 1 студзеня гэтага года забяспечыць чытачоў па праведзенай намі падпісцы сямітомным выданнем твораў пісьменніка Д. Чэйза. Прычым графік, які зацвердзіў кіраўнік кампаніі А. Патупа, прадугледжваў паступовы выхад чарговых тамоў з друку. Каб забяспечыць выкананне дагавора, мы сабралі з падпісчыкаў 3 мільёны 920 тысяч рублёў і перадалі іх «Эрыдану». Аднак, на вялікі жаль, эрыданаўцы, ігнаруючы інтарэсы жыхароў Беларусі, груба парушылі дагавор. Да 1 студзеня «Саюздрук» атрымаў тыраж толькі двух тамоў з сямі. На першы наш зварот аб парушэнні дагавора, у пачатку студзеня, ад «Эрыдана» ўвогуле адказу не паступіла. Толькі ў сакавіку адтуль паведамілі, што замест аб'яўленай цаны ў 13 рублёў 23 капейкі кожны том Чэйза абыдзецца аматарам прыгодніцкага жанру ў 25 рублёў.

Безумоўна, наша дзяржаўная арганізацыя не магла згадзіцца з гэтым. Падпісчыкі заплацілі ўсю суму за падпіску ў час больш нізкага ўзроўню інфляцыі, чым мы маем сёння. Яны далі выдаўцу мільённы крэдыт, а ў выніку ім замест працэнтаў прапануюць яшчэ даплаціць. Безумоўна, нязгодным можна грошы вярнуць (што было прапанавана «Эрыданам»), аднак як быць з выкананнем дагавора, з інтарэсамі людзей, якія адарвалі ад свайго бюджэту грошы, а ўзамен атрымалі такі вось галаўны боль. Лічу, павінна быць так: калі і вяртаць ім грошы, то з працэнтамі, з папраўкай на інфляцыю і толькі з іх згоды.

Г. ПАНФІЛОВІЧ,
начальнік БРА «Саюздрук».

* * *

У мінулым годзе Беларускае рэспубліканскае аб'яднанне і мінскае гарадское агенцтва «Саюздрук» правялі падпіску на эрыданаўскі сямітомнік Чэйза. У той час ніхто не мог меркаваць, што гэты крок прывядзе сёння да сапраўды чэйзаўскага напалу страсцей у рэспубліканскай прэсе. Не так даўно ў газетах пачалі з'яўляцца «пісьмы працоўных», у якіх лаюць паноў выдаўцоў за затрымку выхаду чарговага тома серыялу.

Пытанне першае і самае важнае: каму патрэбна, каб хваля гневу чытачоў захліснула выдавецкую кампанію? Бо ў наш час наўрад ці можна сур'ёзна ўспрымаць папрокі ў зрыве тэрмінаў паставак, няхай гэта будуць пральныя машыны, тэлевізары ці кнігі. Нікому, сапраўды ж, не прыходзіць у галаву прад'яўляць прэтэнзіі заводу халадзільнікаў, што чарга на іх практычна прыпынілася, а калі яны і з'яўляюцца ў продажы, дык па цэнах астранамічных. Народ паслухмяна і цярпліва ўваходзіць у рынак.

Аднак мы не спрабуем «адвесці следства ўбок» і гатовы адказаць па сутнасці. У «Эрыдане» даўно і цалкам гатовы да выпуску ўсіх тамоў Чэйза, Говарда, Крысці, іншых папулярных і дэфіцытных серыялаў. Ёсць папера, плёнка, рукапісы і выдатныя ілюстрацыі. Мы маглі б хоць сёння выдаць «на гара» ўсе мільённыя тыражы нашых серыялаў. Але, пачаўшы два гады назад практычна з нуля і заваяваўшы рэпутацыю самага буйнога ў рэспубліцы і аднаго з буйнейшых у СНД выдавецтваў, «Эрыдан» не мае ўласнай паліграфічнай базы. А на арандаваных магутнасцях далёка не паедзеш. 5-ы том Чэйза, напрыклад, друкаваўся з канца мінулагодняга лістапада да сярэдзіны сёлетняга студзеня. Удалося зрабіць толькі палавіну агульнага заяўленага тыражу. Тое ж з 6-м томам, 7-га надрукавана ўсяго трэць.

У такой сітуацыі задаволіць усе заяўкі на чэйзаўскі серыял немагчыма. Асноўныя тыражы Чэйза былі размеркаваны яшчэ ў 1990 годзе, калі серыял пачаў выпускацца. Увазе падпісчыкаў «Саюздруку»: гэтая фірма «заняла» для вас чаргу ў «Эрыдане» толькі ў канцы восені 1991 года.

На той час гаворка ішла ўсяго пра дадатковыя тыражы. Але перспектыва іх выпуску бачылася ружовай. Не атрымалася. Сёння сітуацыя для падпісчыкаў такая. Рэспубліканская арганізацыя «Саюздруку» атрымала цалкам усе 40 тысяч 1-га і 3-га тамоў серыялу. Часткова — 4-ы і 5-ы. Мінчане атрымалі толькі 7-ы том. З астатнімі давядзецца пачакаць, пакуль «Эрыдан» зможа надрукаваць дадатковыя «заводы» кніг.

На наш погляд, усё гэта спакойна і без надрыву павінны былі растлумачыць сваім падпісчыкам ініцыятары падпісной кампаніі — арганізацыі «Саюздруку». Але ажыятажныя страсці вакол эрыданаўскага Чэйза працягваюць распаляцца. Пры гэтым «Саюздрук» праводзіў падпіску на мноства іншых серыялаў: шматтомнікі М. Рыда і М. Друона, У. Колінза і А. Маруа, Конан Дойля і Э. Сю, бібліятэкі гумару, жаночага рамана і г. д. і да т. п. І што ж, усе выдавецтвы, што выпускаюць іх, захоўваюць абгавораныя тэрміны выхаду тамоў? Ды не, вядома. Сёння гэта не пад сілу нікому.

Хвалюе чытачоў і тая акалічнасць, што мала каму з выдаўцоў удалося ўтрымаць высокі ўзровень знешняга афармлення сваіх кніг. У ліку нямногіх, здолеўшых захаваць цвёрдую вокладку, адзінае афармленне серыялу — наш «Эрыдан». Толькі спецыялісты змогуць у поўнай меры ацаніць, чаго гэта варта ва ўмовах нашай «неверагоднай эканомікі». У літаральным сэнсе слова — нямала. Чарговы віток татальнага падаражання захлiснуў усе галіны прамысловасці, у тым ліку і кнігавыдавецкую справу. У некалькі разоў узрос сабекошт кніг. Усіх. Памятаецца, некалькі гадоў назад залогавы кошт падпіскі на двухтомнік С. Ясеніна складаў усяго адзін ці два рублі. Сёння падпісчыкам прапануюць выкупіць першы том больш як за 26 рублёў. Улічваючы цяперашнія цэны, гэта нармальна. Дарэчы, ці ёсць у нашай рэспубліцы хоць адзін прадукт харчавання, мануфактура, не гаворачы пра больш складаныя тавары, кошт якіх не ўзрос бы сама меней у некалькі разоў? Але, нягледзячы на гіперінфляцыю, што падпарадкавала сабе ўсё наша жыццё, «Саюздрук» адмаўляецца прызнаваць відавочнае, патрабуючы ад «Эрыдана» захавання амаль год назад агавораных цэн на тамы Чэйза. Маўляў, калі ў мінулым годзе кнігі каштавалі 14 рублёў, калі ласка, і ў гэтым настаўляйце іх па тых жа цэнах. Між тым, сёння рэальная адпускная цана для аптавікоў на гэтыя тамы складае 40 і 50 рублёў. Але для «Саюздруку», для падпісчыкаў рэспублікі выдавецтва, ва ўрон сабе, устанавіла льготны кошт Чэйза — 25 рублёў. Тым не менш, і гэтае мізэрнае павышэнне «Саюздрук» расцэньвае як ушчамленне правоў падпісчыкаў.

Ёсць вельмі просты спосаб высветліць думку саміх падпісчыкаў: правесці перападпіску па новых цэнах, як гэта зрабілі многія выдавецтвы. Напрыклад, выдавецтва «Прэса» праз «Саюздрук» спакойна спагнала з тых жа падпісчыкаў за шматтомнае выданне А. Дзюма дадаткова 71 рубель.

І. САКАЛОВА,
супрацоўніца прэс-цэнтра ВПК «Эрыдан»;
В. ПАЛЯШЧУК,
дырэктар маркетынг-цэнтра ВПК «Эрыдан».

АД РЭДАКЦЫІ. Думаецца, што чытачам зразумелая сутнасць канфлікту паміж «Саюздрукам» і «Эрыданам». Прычым довады, як быццам, пераканаўча гучаць і з боку чэйзавыдаўцоў і асабліва абяззбройваюць, калі гаворыцца пра нашу агульную неабавязковасць. Вось тут, як кажуць,— у самае яблычка. Менавіта наша агульная неабавязковасць, у тым ліку і з боку дзяржавы (возьмем для прыкладу яе абавязацельствы перад грамадзянамі па каштоўных паперах) спраўляе сёння баль. Між тым, у цывілізаваным грамадстве па выдадзеных вэксалях прынята плаціць. Заўсёды і ў любым выпадку, без скідак на аб'ектыўныя абставіны (вядома, калі нельга дамовіцца, як кажуць, па-добраму). Інакш ты — проста банкрут, цябе тут жа пусцяць па свету. Праўда, у цывілізаваным грамадстве і «павышаных абавязацельстваў» не бяруць, каб не трапіць потым у гэткае далікатнае становішча. Словам, гэты канфлікт адлюстроўвае нашу такую знаёмую сацыялістычную рэчаіснасць. Падобных па зместу канфліктных сітуацый можна знайсці нямала ў нашых эканамічных адносінах. А значыць, у канчатковым выніку плаціць па рахунку, як прынята казаць, радавому спажыўцу. Як і раней. На вялікі жаль.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

КРАСНАЯРСКІ ВІРТУОЗ

Цяжка і клопатна скарачаць лішніх супрацоўнікаў на сваім прадпрыемстве. Гэтую праблему віртуозна вырашыў начальнік аддзялення «Краснаярскгаза» ў сяле Казачынскім. Ён «прапставіў» шасцярым сваім падначаленым два літры тэхнічнага спірту, прычым для канспірацыі піў зелле разам з імі. Жывым застаўся толькі начальнік.

НЕ КАЖЫ «ГОП»...

Дзіўныя гульні вакол лёсу Чарнобыльскай АЭС літаральна шакіравалі кіраўніцтва Германіі. Спачатку міністр экалогіі Украіны ўзрадаваў міністра эканомікі ФРГ паведамленнем, што ўсе блокі Чарнобыля спынены, і спынены назаўсёды. Не паспелі немцы ад душы парадавацца за гэты крок у бок новага цвярозага падыходу да праблем атамнай энергетыкі, як у Кіеве гэтую інфармацыю абверглі. Вось цяпер у Боне і думаюць, як можна мець справу з людзьмі, якія робяць безадказныя жэсты нават у такой далікатнай сферы.

АДЗІН ШАЙТАН ВЕДАЕ

Пасажыры першага рэйса самалёта Алма-Ата—Стамбул былі непрыемна здзіўлены, калі фірма «Локас» ветліва прапанавала набыць 30-капеечныя бланкі мытных дэкларацый па пяцьдзесят рублёў за штуку. Пасажырам стала яшчэ горш, калі яны даведаліся, што, не купіўшы бланка, у самалёт не сядзеш. Што такое «Локас», з чым яго ядуць, і якое дачыненне ён мае да авіяцыі, выявіць не ўдалося нават начальніку аддзялення па арганізацыі міжнародных палётаў Казахстанскага ўпраўлення грамадзянскай авіяцыі, які таксама набыў дэкларацыю.

ШТРАФНЫ ТОРМАЗ

Інфармацыйныя шчыты, што папярэджваюць вадзіцеляў аб павышаных штрафах за парушэнне правілаў дарожнага руху пачалі ўстанаўлівацца на дарогах пры ўездзе ў Маскоўскую вобласць. Напрыклад, за невыкананне вадзіцелямі патрабаванняў інспектара ДАІ аб спыненні транспартнага сродку будзе брацца 1.000 рублёў. А аматары язды ў нецвярозым стане выкладуць з кішэні ажно 5 тысяч рублёў.

НЕ БІЦЕ ВЕТЛІВЫХ

У будзільнікаў — нешчаслівы лёс. Прычынай таму — людская няўдзячнасць. Будзільнік пачынае звінець, папярэджваючы, што пара ўставаць, але многія з тых, хто яшчэ не выспаўся, даволі часта стукаюць па ім кулаком, спадзеючыся паспаць хвіліну, другую, што значна скарачае тэрмін яго службы. Таму нямецкая фірма «Пюнтліхтцайт» пачала вырабляць будзільнікі новага тыпу. Замест званка яны вымаўляюць: «Прабачце, калі ласка, не біце мяне. Я тут ні прычым». І пакуль разбуджаны спрабуе ўцяміць, што да чаго, будзільнік грозным тонам крычыць: «Пад'ём!»

НІЖЭЙШАЯ КАСТА—СТУДЭНТЫ

У вялікім смутку знаходзяцца студэнты горада Шахты, што ў Растоўскай вобласці. Пасля павышэння шахцёрскіх зарплат да 18—20 тысяч рублёў свабодныя цэны падняліся да астранамічных вышынь — пакупнікі плацежаздольныя. А вось шахцінскія студэнты, якія атрымліваюць звычайную расійскую стыпендыю ў 470 рублёў, апынуліся перад выбарам: або ствараць банды і рабаваць багатых шахцёраў, або самім спускацца ў забой.

НОВЫ ВІД «БІЗНЕСУ»

Здаецца, разуменне рынкавых адносін і свабоды дзеянняў некаторымі перайшло ўсякія межы.

З татарскіх могілак каля Ляхавіч украдзены мармуровы помнік мужу Розы Сулейманаўны Міскевіч. Нават восем гадоў назад (а менавіта столькі прастаяў помнік на сваім месцы), усё гэтае збудаванне разам з коштам выбітых літар, пакрытых сусальным золатам, каштавала больш за шэсць тысяч. Цяпер помнік «пацягне» на ўсе 100 тысяч рублёў. І гэта наводзіць на думку, што ўкрадзены помнік — не апошні.

Тым больш, што нават спецыяльны вінт, на якім замацоўвалася мармуровая пліта, не спыніў злачынцаў.

У тых жа Ляхавічах на могілках Вялікай Лотвы групай падлеткаў крыху раней быў учынены сапраўдны вандалізм: каля 40 надмагільных пліт былі перакулены, многія партрэты нябожчыкаў разбіты рагаткамі. Між іншым, у гэтым раённым цэнтры Дні памяці праходзяць вельмі неардынарна і збіраюць мноства ляхаўчан.

АГУРКІ ПАД КВАС?

ЛІДА. Цікава, чым не дагадзілі невядомым бочкі з квасам? Ці то змесціва некаму не спадабалася, ці то тара вока не радавала? Але факт застаецца фактам: ноччу быў учынены сапраўдны пагром бочак з квасам. Жыхары горада ўжо прывыклі, што раніцай тару з-пад квасу можна ўбачыць без замкоў і кранаў. Цяпер жа і колы, якія ў вялікім дэфіцыце, парэзалі. А каля магазіна № 31 і наогул ёмістасць умудрыліся ўкрасці. Некаторыя з жыхароў горада выказваюць меркаванні, што нейкім кемлівым гаспадарам спатрэбіліся бочкі для засолу агуркоў.

ЛУНІНЕЦКІЯ КРЫМІНАЛЬНЫЯ НАВІНЫ

Трагічна скончылася фермерства для Галіны Кунайка, жыхаркі хутара, які знаходзіўся ў кіламетры ад вёскі Бастынь.

Жанчына трымала каля дзесятка кароў, мела са сваёй гаспадаркі, відаць, неблагі даход, які скарыстаць, на жаль, ужо не прыйдзецца.

Ноччу злодзей пранік з сякерай у дом і ўдарыў ім гаспадыню па галаве. Перавярнуўшы ўсё дагары нагамі, ён падпаліў хату знутры. Але з-за недахвату кіслароду хата не згарэла.

Забітую знайшоў яе родны брат, які і выклікаў міліцыю. Забойца пакуль што не знойдзены.

***

«Пафарсіць» захацеў у чужой куртцы і красоўках адзін з «каралёў» горада, абабраўшы ноччу са сваімі «сябрамі» зусім незнаёмага хлопца. Але не ўдалося. Амаль праз гадзіну «моднік» быў злоўлены і пераапрануты ў іншую форму, а яго напарнікі ўбачылі свет праз акенца ў клетачку крыху пазней, на другі дзень.

Па «Розгаласу» дзяжурылі А. Коктыш, А. Сланеўскі, С. Сулкоўскі, І. Шчучэнка.
Тэл. 32-44-02, 32-43-03.

Бывай, руская гарэлка!

У цэнтры Кабула, на плошчы каля гасцініцы «Спінзар», хвалюецца натоўп. З дзвярэй гасцініцы маджахеды выцягваюць кардонныя скрынкі з надпісам «Руская гарэлка», ставяць іх непадалёк ад уваходу і пачынаюць расстрэльваць. Натоўпу гэтае відовішча падабаецца. Ён гудзіць, суправаджае ўсё, што адбываецца, гучнымі крыкамі: «Алах акбар...»

Згодна з указам новых улад у Афганістане разгарнулася суровая антыалкагольная кампанія. Насельніцтву забараняецца ўжываць, захоўваць і прадаваць спіртныя напіткі, уключаючы піва. Яны зніклі з духанаў і нават з рэстарана гасцініцы «Інтэркантыненталь», дзе жывуць выключна чужаземцы.

Знешне жыццё ў Кабуле ўсё больш нармалізуецца, калі не лічыць сутычак, што працягваюцца паміж рознымі групоўкамі маджахедаў. У асноўным разборам адносін паміж сабой заняты баевікі партыі ісламскага адзінства і ісламскага саюза за вызваленне. Але нярэдка ўспыхваюць перастрэлкі і паміж атрадамі іншых груповак, напрыклад, паміж салдатамі-ўзбекамі Дустома і пуштунамі Хекмацііра. Частыя выпадкі, калі наогул немагчыма вызначыць, хто ў каго страляе, паколькі ў горадзе знаходзіцца вялікая колькасць узброеных атрадаў, якія не падпарадкоўваюцца ніводнаму з камандзіраў.

Асаблівую напружанасць парараджае пытанне аб прадстаўніцтве партый маджахедаў у органах улады. Размова ідзе перш за ўсё пра чатыры галоўныя пасады — міністраў абароны, унутраных спраў, бяспекі і замежных спраў. Першае крэсла трывала заняў Ахмад Шах Масуд. Ён — адзіны міністр новага кабінета, не маючы перад назвай пасады прыстаўкі «часова выконваючы абавязкі». На астатнія тры пасады прэтэндуюць усе групоўкі маджахедаў, што знаходзяцца цяпер «у апазіцыі». Цяжка разлічваць на тое, што яны згодзяцца на «другія ролі».

Аднак палітычная барацьба, што раздзірае партыі маджахедаў, у прынцыпе мала хвалюе насельніцтва Кабула. Яна становіцца для іх небяспечнай толькі тады, калі баевікі бяруцца за зброю. Людзі кажуць, што ім усё роўна, хто будзе знаходзіцца на чале ўлады, толькі б гэты чалавек ці група асоб гарантавалі мір і бяспеку ў горадзе.

Кабульцы стаміліся ад вайны, абстрэлаў горада рэактыўнымі снарадамі, ад тэрарыстычных актаў. Яны хочуць проста спакойна жыць. І, натуральна, займацца гандлем, паколькі амаль кожны афганец—у душы купец.

Новыя ўказы ўлад, што заклікаюць да захавання нормаў ісламу, насельніцтва, безумоўна, закранаюць. Але большасць жанчын без усялякіх пярэчанняў надзяваюць на галовы абавязковыя цяпер хусткі, а мужчыны, крыху пабурчэўшы, адмаўляюцца ад алкаголю. Афганец гатовы многае сцярпець, толькі б была магчымасць «рабіць грошы». А, мяркуючы па ўсім, гандаль пры новых уладах будзе працвітаць. Таму так хутка разгортваецца «купля—продаж» на вуліцах і плошчах.

Андрэй ПРАВОЎ,
кар. РІА «Навіны».

«Дзякуючы чаю «Нан-ю» я скінула 18 кілаграмаў.

І пры гэтым ела нават піражныя»

У аснове кожнага паспяховага пачынання павінна ляжаць, як вядома, смелая ідэя. Яна і прыйшла ў галаву 40-гадоваму доктару права — кіраўніку нямецка-ліхтэнштэйнска-чэшскай фірмы з гучнай назвай «Еўраканцэпт».

На старонках газеты «Працэ» ён апублікаваў рэкламу «цудадзейнага чаю «Нан-ю», з дапамогай якога можна скінуць «колькі патрэбна кілаграмаў», не звяртаючыся да строгіх дыет і фізічных практыкаванняў. Тут жа былі змешчаны фатаграфіі неабдымных жанчын (да ўжывання чаю «Нан-ю») і тых жа самых дам, але ўжо з асінай таліяй — пасля. А побач ішлі іх захопленыя расказы:

«У 29 гадоў у мяне была вага 72 кілаграмы пры росце 162 см, — падзялілася з чытачамі Яна Паткава. — Я працую прадаўшчыцай. Аднойчы прыйшла пастаянная пакупніца і я яе не пазнала. За той час, што мы не бачыліся, яна схуднела і памаладзела гадоў на дваццаць. «Не здзіўляйцеся, — сказала яна мне, — за тры тыдні я скінула 18 кілаграмаў. А ўсё — дзякуючы чаю «Нан-ю». Я вырашыла ўзяць з яе прыклад. І ўяўляеце, за тры тыдні 18 кілаграмаў зніклі. І гэта пры тым, што харчавалася я нармальна, не адмаўляючы сабе нават у піражных і збітых вяршках. Раней я прымала таблеткі, каб адбіць апетыт, спрабавала бегаць і займацца гімнастыкай. Але толькі чай «Нан-ю» вярнуў мне маладосць і фігуру».

Такіх расказаў было апублікавана мноства: «Мой муж дзякуючы чаю «Нан-ю» схуднеў на 13 кілаграмаў, хоць ён і абжора», «Гэта проста казка: я скінула 10 кілаграмаў і нават пачала лепш чуць».

Да рэкламы быў прыкладзены купон. Яго трэба было выразаць, запоўніць і паслаць фірме «Еўраканцэпт». А праз некалькі дзён па пошце прыходзілі ўпакоўкі з чаем.

Трэба сказаць, што добра пастаўленая рэклама зрабіла сваю справу. За некалькі месяцаў 27 тысяч таўстуноў закупілі па некалькі ўпаковак «Нан-ю». Стаграмовы пакет каштаваў немалую суму — 475 крон (прыкладна 1.250 рублёў па абменнаму курсу «чорнага рынку»). Але самае галоўнае — нікому з гэтых 27 тысяч не ўдалося скінуць з дапамогай разрэкламаванага сродку ні грама.

Пасыпаліся скаргі падманутых людзей, і справай занялася Чэшская гандлёвая інспекцыя. Яна даручыла сваім экспертам, а таксама Дзяржаўнаму інстытуту па кантролю медыцынскіх прэпаратаў і фармацэўтычнаму факультэту ў Градцы-Кралаве правесці аналіз чаю «Нан-ю». Вынікі даследаванняў аказаліся аднолькавымі — у прыгожыя пакеты быў расфасаваны звычайны чорны чай, хутчэй за ўсё, в'етнамскі. Шкоды здароўю ён не мог нанесці, але і схуднець з яго дапамогай таксама немагчыма.

Ну, а як жа жанчыны, якія з такім захапленнем пісалі ў газету пра «Нан-ю»? Аказалася, што іх проста не існуе і ўсё гэта звычайны рэкламны трук спрытнага махляра, які за чатыры месяцы паклаў сабе ў кішэню 12 мільёнаў крон.

Цяпер гэтай справай заняліся крыміналісты. А кіраўнік фірмы «Еўраканцэпт» узяты пад варту. Ён абвінавачваецца ў злачынстве, якое караецца законам.

Я пагартаў апошнія чэшскія газеты і часопісы. Як заўсёды, яны поўныя рэкламы. «Хочаце быць прыгожай, чароўнай? Хочаце схуднець і вярнуць маладосць? Паспрабуйце амерыканскую дыету «Гербалайф!» Усяго за тры тысячы крон упакоўкі з травамі мы даставім вам прама дадому». Ці вось яшчэ: «Навінка ў ЧСФР! Зялёны чай у капсулах. За месяц можна схуднець на 10 кілаграмаў! Фірма «Еўрабіятонік» вам гэта абяцае». І, як правіла, фатаграфіі, купон-заказ і г. д.

Валерый ЕНІН,
кар. РІА «Навіны».

ФУТБОЛ

Медалі чакаюць гаспадароў

Згуляны матчы апошняга, 15-га тура нацыянальнага чэмпіяната Рэспублікі Беларусь па футболу сярод каманд першай лігі. Аднак чэмпіён і прызёры... так і не выяўлены. Месяц назад — 20 мая арганізатар спаборніцтваў — Федэрацыя футбола дапусціла прыкрую прамашку, на адзін і той жа дзень прызначыўшы гульні першынства і розыгрыша Кубка рэспублікі. Не змогшы, натуральна, згуляць адначасова на два франты, каманды-ўдзельніцы і вымушаны былі потым шукаць «фортачку» для ліквідацыі недарэчнасці. Але графік матчаў быў настолькі шчыльны, што восем з шаснаццаці калектываў так і не змаглі «ўвайсці ў каляіну». Такім чынам, віншаванні адкладваюцца...

А апошні тур падарыў аматарам спорту Беларусі шэраг нечаканасцей. У першую чаргу да іх варта аднесці паражэнне аднаго з прэтэндэнтаў на ўзнагароды — гродзенскага «Хіміка» ад аўтсайдэра — «Будаўніка» са Старых Дарог: 0:2. Неспадзявана і для сябе, і для балельшчыкаў страцілі ачко і дынамаўцы Мінска —яны сустракаліся з віцебскім СКБ «Лакаматыў» — 1:1. Брэсцкае «Дынама» з цяжкасцю адолела «Гомсельмаш» — 1:0, які сёлета, як вядома, стаў сапраўдным пастаўшчыком ачкоў літаральна для ўсіх удзельнікаў чэмпіяната рэспублікі. З улікам таго, што ў брастаўчан матч у запасе, у каманды ёсць неблагі шанц выйсці ўрэшце рэшт на трэці радок у канчатковай турнірнай табліцы.

Сапраўдны разгром наладзілі тарпедаўцы Магілёва жодзінскаму «БелАЗу» — 5:1, а іх землякі з «Дняпра» ўзялі так патрэбныя два ачкі ў Лідзе ў «Абутніка» — 2:0. З такім жа лікам рэчыцкая «Ведрыч» выйграла ў маладзечанскага «Металурга». «КІМ» перамог «Тарпеда» (Мінск), а «Трактар» — «Шахцёр», забіўшы ў вароты саперніка ўсяго па аднаму мячу.

Такім чынам, турнірная табліца набыла наступны выгляд:

	Г	В	Н	П	М	А
Дынама Мн.	14	10	3	1	32- 7	23
Днепр	14	10	2	2	26- 3	22
Трактар	15	8	3	4	13-10	19
Хімік	15	9	0	6	21-17	18
Дынама Бр.	14	8	2	4	20- 9	18
КІМ	15	7	3	5	21-14	17
Тарпеда Мг.	15	4	8	3	16-14	16
Ведрыч	14	6	3	5	17-13	15
Металург	14	5	4	5	11-12	14
Тарпеда Мн.	14	5	3	6	15-17	13
Шахцёр	14	5	2	7	14-16	12
Абутнік	15	4	3	8	13-18	11
БелАЗ	14	5	0	9	12-29	10
СКБ	15	4	2	9	16-28	10
Будаўнік	14	4	1	9	14-22	9
Гомсельмаш	15	1	3	11	5-37	5

Засталіся незгулянымі чатыры матчы: «Металург» — «Будаўнік», «Дынама» (Мінск) — «Ведрыч», «Шахцёр» — «Дынама» (Брэст), «Днепр» — «БелАЗ». Сустрэчы, як паведамілі нам у Федэрацыі футбола рэспублікі, пройдуць: у Маладзечне — 23 чэрвеня, у Салігорску — 24, а ў Мінску і Магілёве — 26 чэрвеня. Яны і назавуць уладальнікаў медалёў. Дададзім, што заўтра, 24 чэрвеня, на рэспубліканскім стадыёне «Дынама» адбудзецца фінальны матч розыгрышу Кубка Беларусі. У спрэчцы за ганаровы прыз сустрэнуцца лідэры сезона — дынамаўцы сталіцы і магілёўскі «Днепр».

Фота Васіля ФЯДОСЕНКІ.

НАМ ЗАСТАЛАСЯ СПАДЧЫНА

Экспедыцыя, якая ніколі не канчаецца

Згадзіцеся, пры адвечным дэфіцыце ўвагі да экалогіі душы хіба ж не навіна! Створана дзяржаўная (!) экспедыцыя па выратаванню помнікаў гісторыі і культуры Беларусі ў раёнах, пацярпеўшых ад Чарнобыля.

Зусім нядаўна «Звязда» расказала, што робіць у гэтым напрамку Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору. Пэўныя захады прымаюцца яшчэ дзе-нідзе. Можна спадзявацца, што са стварэннем экспедыцыі вельмі важная, пасапраўднаму дзяржаўная справа будзе весціся комплексна і больш энергічна.

— Яўген Барысавіч, што паспелі за паўгода?

— Традыцыйны ў нашых умовах адказ: шмат часу пайшло на вырашэнне чыста арганізацыйных праблем. — З начальнікам экспедыцыі Яўгенам Рабко гутарым у звычайнай трохпакаёвай кватэры, прыстасаванай пад офіс. — У рэшце рэшт нас прытуліў вось тут, у адным са сваіх службовых памяшканняў, Дзяржаўны мастацкі музей. Зрабілі рамонт, разжыліся тэлефонам — а гэта была цэлая эпапея, і цяпер можам больш-менш нармальна працаваць.

Яшчэ раней нашы навуковыя супрацоўнікі праштудзіравалі тамы «Збору помнікаў гісторыі і культуры Беларусі» і «Спіс помнікаў гісторыі і культуры рэспубліканскага значэння», іншую навуковую літаратуру. Выкарыстaлі напрацоўкі Міністэрства культуры. Такім чынам мы ўжо ў канцы мінулага года ведалі, што ў зоне радыеактыўнага забруджвання Гомельскай, Магілёўскай і Брэсцкай абласцей маюцца як мінімум 394 помнікі археалогіі і архітэктуры, гісторыі, мастацтва, якія ўяўляюць значную навуковую і гісторыка-культурную каштоўнасць. А колькі іншых!

— Чытач хацеў бы ведаць канкрэтна, аб чым гаворка.

— Самыя старажытныя верхнепалеалітныя паселішчы знойдзены на тэрыторыі Беларусі ў ваколіцах вёсак Юравічы Калінкавіцкага і Бердыж Чачэрскага раёнаў. Адтуль бяруць пачатак наша гісторыя і наша культура, там карані.

Толькі ў Хойніцкім раёне — загінайце пальцы — гарадзішча за два кіламетры на поўнач ад чыгуначнай станцыі; два паселішчы на захад ад вёскі Аравічы — тут былі знойдзены рэшткі керамікі неалітнага часу; недалёка ад вёскі Краснаселле ажно шэсць старажытных паселішчаў; гарадзішча на поўдзень ад Барысаўшчыны, адносіцца да ранняга жалезнага веку; тут жа, на левым беразе ракі Віць, паселішча эпохі неаліту, хоць асобныя знаходкі вучоныя аднеслі да мезаліту; яшчэ 17 вядомых навуцы гарадзішчаў і паселішчаў, курганных і некурганных магільнікаў, стаянак.

І так практычна ў кожным раёне. Хіба гэта не багацце? Дарэчы, на многіх старажытных паселішчах раскопкі не праводзіліся, ёсць толькі матэрыялы даследаванняў.

Зробім скачок праз вякі. Тураўскае княства (успомніце Тураўскае евангелле 11 стагоддзя). Шлях «з варагаў у грэкі», які праходзіў па Дняпры і самым непасрэдным чынам адбіўся на побыце ўчарашніх дрыгавічоў і радзімічаў. Пазней фарміравалася беларуская народнасць, культура беларусаў набыла нацыянальную своеасаблівасць. Аб усім гэтым, а таксама іншых не менш важных працэсах ёсць зусім канкрэтныя сведчанні.

Калі вярнуцца да статыстыкі таго, што знаходзіцца ў забруджаных раёнах, то трэба дадаць сюды яшчэ 450 твораў мастацтва — толькі ўлічаных. Работнікі экспедыцыі разам з памочнікамі раз'ехаліся перш за ўсё ў зоны адсялення, дзе існуе рэальная небяспека страціць векавыя каштоўнасці. Вядзём абследаванне іх наяўнасці і стану.

— І карціна, мусіць, не самая радасная?

— Так. Іншы раз шмат часу ідзе нават на тое, каб на месцы, маючы зусім канкрэтныя каардынаты, знайсці помнік гісторыі ці культуры. Людзі прывыклі, што помнік — гэта тое, што стаіць на высокім пастаменце. А калі гэта пазелянелая каплічка, царква ці разная брама або ледзь абазначанае невысокімі валамі задзірванелае гарадзішча — што гэта за помнік? Бывае, адпаведна і ставяцца да яго.

Але работа пакуль што ў самым разгары, і рана абагульняць, крыху пачакаем. Магу толькі сказаць: нас адразу ўстрывожыла, што ў зоне адсялення амаль паўсюдна ў запусценні абеліскі, брацкія магілы і іншыя пахаванні часоў Вялікай Айчыннай вайны. Гэтаму ёсць сваё тлумачэнне. Школьнікаў да памятных месц цяпер не пускаюць з-за радыяцыі, працоўныя калектывы ў многіх выпадках распаліся, шэфстваваць няма каму. Мы звярнуліся з афіцыяльным пісьмом у райвыканкомы, і там амаль ва ўсіх выпадках знайшлі магчымасць яшчэ да свята Перамогі навесці парадак.

Думаю, сёлета завершым гэту незвычайную інвентарызацыю — высветлім, якія помнікі захаваліся, у якім яны стане, і зможам скласці рэспубліканскі банк даных гісторыка-культурнай спадчыны «хворых» раёнаў. Менавіта банк.

— А што ў зонах жорсткага радыяцыйнага кантролю?

— Тое, што нельга будзе вывезці, прадугледжана законсерваваць па ўсіх правілах навукі. Астатняе павінна захоўвацца ў раённых і абласных музеях. Найбольшую аператыўнасць у гэтым сэнсе праявілі ў Чачэрску. Тут зараз рэстаўрыруюць і рыхтуюць пад музей будынак ратушы, якая з'яўляецца цудоўным узорам архітэктуры XVIII стагоддзя. Пакуль ідзе рамонт, ажно ў двух будынках назапашваюць экспанаты—кросны, прасніцы, іконы, нацыянальныя касцюмы, посцілкі, рыбалоўныя сеткі, абрусы і гэтак далей. Вялікую актыўнасць праяўляе Яўгенія Шыпенка — яна ўжо зацверджана дырэктарам будучага гісторыка-этнаграфічнага музея.

Самыя каштоўныя экспанаты мы хацелі б сабраць у нацыянальны музей чарнобыльскай катастрофы. Лічым, што такі музей абавязкова павінен быць.

— Давайце яшчэ раз вернемся да зоны. Тут многія вёскі хаваюць у выкапаныя бульдозерамі траншэі. І дамы, і гаспадарчыя пабудовы. Няўжо не застанецца аб іх аніякай памяці?

— Я толькі што прыехаў з Украіны, з дзён культуры абласцей, якія накрыла радыяцыйная хмара. У рамках дзён прайшла канферэнцыя якраз па тэматыцы, якой займаецца наша экспедыцыя. І нам расказалі, што на Украіне зараз гэтую гарачку з пахаваннем населеных пунктаў спынілі. Увялі новы парадак: у «прыгаворaную» вёску спачатку прыходзяць спецыялісты, якія вызначаюць наяўнасць гістарычных і культурных помнікаў, іх каштоўнасць, прымаюць меры па выратаванню. І толькі пасля гэтага даюць дазвол на пахаванне.

Як бачыце, нашы ўкраінскія суседзі падышлі да праблемы больш грунтоўна. Яны распрацоўваюць нават нацыянальную праграму па захаванню і адраджэнню (звярніце ўвагу на гэтае слова) гісторыка-культурнай спадчыны палескага краю (ён якраз у асноўным і пацярпеў). Прыклад, варты неадкладнага пераймання. А то ў нас у Дзяржаўнай чарнобыльскай праграме пра гэта — ні радка, і мы толькі зараз вымушаны ўносіць свае карэктывы.

І апошняе. Нам не абысціся без дапамогі шырокай грамадскасці, бо ў штаце будзе ўсяго 16 чалавек. Вось чаму пастановай Саўміна прадугледжана, што мы павінны цесна ўзаемадзейнічаць з міністэрствамі і ведамствамі, выпрацаваць для іх метадычныя рэкамендацыі. Але хацелася б мець і цесную сувязь з мясцовым насельніцтвам. Я запрашаю ўсіх зацікаўленых — пішыце нам на адрас: **220050, Мінск, вуліца Кірава, 25, 14. Званіце па тэлефоне 27-32-58. Будзем шчыра рады!**

Запісаў Уладзімір ХІЛЬКЕВІЧ.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

23 чэрвеня

Беларускае тэлебачанне

14.05. «Гонкі па вертыкалі». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі.
16.15. «Тагільскі букет». Кінанарыс.
16.30. Навіны.
16.35. Экран дзіцячага фільма. «Прыгоды Бураціна». 2-я серыя.
17.45. «Добры лес». Мультфільм.
18.00. Каралеўскае паляванне. Шоу-казіно.
19.00. Абласныя навіны (Віцебск).
19.10. Наш каментарый. «Жывём адным днём».
19.15. «Насустрач мінуламу». Успамінаюць жыхары вёскі Баршчоўка Хойніцкага раёна.
19.35. Чарнобыльскі вузел. Праблемы перасялення з забруджаных раёнаў. Перадача з Гомеля.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. «Гэты далёкі Блізкі Усход». Аб візіце ўрадавай дэлегацыі Рэспублікі Беларусь у Кувейт і Ізраіль.
22.15. «Давайце спадзявацца, што будзе дзяўчынка». Маст. фільм (Італія — Францыя).
0.05. НІКа.

І канал. Астанкіна

14.00. Навіны.
14.20. «Спартыўныя куміры нашай маладосці». Леў Яшын.
14.50. «Навекі — 19». Маст. фільм. 2-я серыя.
16.15. Дзіцячы музычны клуб.
17.00. Навіны.
17.25. Студыя «Палітыка» паказвае.
17.55. Дзённік І Міжнароднага юнацкага конкурсу імя П. І. Чайкоўскага.
18.15. «Багатыя таксама плачуць». Маст. фільм.
19.00. Тэма.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Маст. фільм «400 хітрыкаў Віржыні». 1-я серыя.
21.40. Максіма.
22.10. Фермата.
22.30. «Пяць кольцаў».
23.00. Навіны.
23.25. «Каханне з першага погляду». Дзень першы.
0.05. «Навекі — 19». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі.

Канал «Расія»

15.00. Там-там-навіны.
15.15. Студыя «Рост». «Хіт-дзённік». «Тон-лабірынт».
15.45. «У нябёсах мы ляталі адных».
16.15. Прастора плюс.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. «Каўказ-рэвю».
17.45. Ключ.
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. Палітаддзел.
18.45. «Суддзі». Аб Канстытуцыйным судзе Расіі.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара». Маст. фільм.
20.25. Крымінальныя паведамленні.
20.35. «Святое сяброўскае полымя...». Прысвячаецца Н. Эйдэльману.
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель. Швецыя-92.
22.35. Дак. панарама. «Прыватны візіт».
23.00. Тэніс. Уімблдонскі турнір.

24 чэрвеня

Беларускае тэлебачанне

14.05. «Гонкі па вертыкалі». Маст. фільм. 3-я серыя.
15.15. «Жостаўскі роспіс». Кінанарыс.
15.25. «Голасам маім...». Фільм-канцэрт.
16.30. Навіны.
16.35. Для школьнікаў. Дарожная азбука.
17.00. «Майстар». Фільм-канцэрт.
17.35. «Будзь маім сланом». Мультфільм.
17.50. Абласныя навіны (Гомель).
18.00. Футбол. Кубак Беларусі. Фінал. «Дынама» (Мінск) — «Днепр» (Магілёў).
19.50. Наш каментарый. «Шлях да прымірэння».
19.55. «Вы помніце, маэстра». Фільм-канцэрт.
20.25. Цэнтр занятасці насельніцтва інфармуе...
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. «Афіцэр з ружай». Маст. фільм з субцітрамі (Югаславія).
23.10. НІКа.
23.25. «Ноч на Івана Купалу». Старадаўні фальклорны абрад.

І канал. Астанкіна

14.00. Навіны.
14.25. Сёння і тады.
14.55. «Задача з трыма невядомымі». Маст. фільм. 1-я серыя.
16.00. Рок макс.
17.00. Навіны.
17.25. Студыя «Палітыка» паказвае...
18.00. «Багатыя таксама плачуць».
18.45. «Я быў шчаслівым чалавекам...». А. Д. Папоў.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. Маст. фільм «400 хітрыкаў Віржыні». 2-я серыя.
21.30. «Партрэт на фоне». Ж. Жэлеў.
22.10. «Фермер-92». Міжнародны фестываль кантры- і фолк-музыкі.
23.00. Навіны.
23.25. «Каханне з першага погляду». Дзень другі.
0.05. Шмат музыкі.
0.55. «Задача з трыма невядомымі». Маст. фільм. 1-я серыя.

Канал «Расія»

15.00. Там-там-навіны.
15.15. Прадпрымальніцтва і традыцыі.
15.30. Ключ да сусветнага рынку.
16.05. «Дзіцячыя мары». Шматсерыйны фільм (Францыя). 7-я серыя.
16.25. «КамАЗ: дзень за днём».
16.40. Т. Ін. Ка.
16.55. «Далёкі Усход».
17.40. Версія.
17.55. Апазіцыя.
18.40. «Суддзі». Аб Канстытуцыйным судзе Расіі.
18.50. Экспацэнтр прадстаўляе...
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Тэлегульня «Лога».
20.00. «Сола». Я. Урбанскі і Д. Рытэнберг.
20.40. «Баль поўні». Канцэртная праграма.
21.35. Невядомая Расія. «Умацаваныя гарады».
22.00. Весткі.
22.30. На сесіі ВС Расіі.
23.00. Тэніс. Уімблдонскі турнір.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ — СЁННЯ Ў НУМАРЫ

«Крыкам не вылечымся» — публіцыстычныя нататкі Ігара Грышана.

«Сэрца — не камень» — аб тым, як у Слоніме лібералънічаюць з тымі, хто блытае сваю кішэнь з дзяржаўнай.

Пад рубрыкай **«Запрашаем па вопыт»** карэспандэнцыя Васіля Леўчанкі «Серп, малох і... молат!»

Аб мінскай выстаўцы **«Жоўты дом»** расказвае мастацтвазнаўца Алесь Тарановіч.

Праблемам кінапракату прысвечаны матэрыял Алы Бабковай **«Дзе «Сукіны дзеці?»**

«Добра, калі народ спявае» — карэспандэнцыя аб фальклорным свяце ў Чэрвені.

Навіны, спартыўная інфармацыя, рэклама.

Калектыў рэдакцыі газеты «Звязда» глыбока смуткуе з выпадку смерці былога рэдактара газеты ДРАГУНА Данііла Іванавіча і выказвае спачуванне яго родным і блізкім.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін — 32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 124.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12